2000[illegible]

9487-57

ԳԻՐՔ

ՄԵԿՆՈՒԹԵԱՆ,

Ընդ որում պարունակի,
Պաշտօնն Ա՟յին անպա
տում պարգևացն:

Յամի Ներմարմնութեան
Տեառն 1759:

Եւ ըստ Թուաբերութեան
Հռամադնէի 1208:
ումն եղև
տպեցեալ:

ԿԱՑԻՆ ՅԱՂՕԹՍ ՀՈ

ԳԻՕՂ,

ԿԱՑԻՆ ՅԱՂՕԹՍ

ԵՒ ՄՏՕՔ,

ՍԱՂՄՈՍԱՍԱՑԻՑ ՀՈԳԻՈՂ

ՍԱՂՄՈՍԱՍԱՑԻՆ

ԵՒ ՄՏՕՔ,

Ա. մասն ։

Ի. Կօչն Թագաւորաց՝ Ժե. գլուխ.

ԻՑ. համար ։

Ժամանակագրութիւն մատենիկս մեկնեալ համառօտաբար · հարցմամբ , և պատասխանատրութեամբ , յումեմնէ բա նասիրէ հայոց ․

Եւ տպագրութեամբ նորոգեալ 'ի լոյս ածե ցեալ արդեամբք և ջանիւք որոց անուանք բարեպաշտից , 'ի փառս Այ ։

'ի Հայրապետութեան Լուսահեղյս Կաթողին Սրբոյ Էջմիածնի

Տն Ի Սահակայ , Հօրն

Մերոյ Սրբոյն գրիգորի Լուսաւորչի փոխանորդէն , և ամ հայոց կաթուղի կոսին ։

Եւ Ս՟ծյն սաղէմայ՝ Տն Թէոդորոսի պատրիարքի ։

Եւ Բիւզանդիոյ՝ Տն Յակոբայ մեծի և ամծաքան պատրիարքի ։

և քաղաքիս Առաջնորդութեան · Տ Աբրա համու Արհի եպիսկոպոսի , որոյ յորդոր մամբն եւս տպեցաւ ·

'Ի Զմիւռ , 'ի Ծովահայեաց Նահանգիս ։

Ա· ՅՈՐԴՈՐԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՂԱՑ ԵՂԲԱՐՑ ։

միտ առ եղբայր հոգեսէր· պաշտօն Աստուծոյն ոչ այլ ինչ է եթէ ոչ նորա սպասաւորութիւն ծառայութիւն , և հրամանակատարութիւն ։ Երկին գոյ Աստուծոյն պաշտօն · հոգևոր , և մարմնաւոր ։ Հոգևոր պաշտօնն , (որպէս՝ ներքին մարդոյ պաշտօն ասէ·) է սուրբ սրտիւ , և յամ սրտէ· բարի մտօք, և յամ անձնէ անկեղծաւոր հաւատով , (Ա· Տիմոթէ· Ա· Ե) և յամ զօրութեան սիրել՝ և պաշտել զԱստուած Ծառայել նմա՝ և երկրպագանել հոգւով և ճշմարտութեամբ· Ըստ բարեհաճութեան նմա ։ Որ զայնպիսի երկրպագուս խնդրէ ։ քան զի՝ Հոգի է՝

Աստուած

Այժ, և երկրպագուաց նր՝ հոգւով և ճշմարտութե պարտ է երկրպագանել ։Յոհան․ դ․23 ։ և ըստ համայից նորա անարատ շրջել ։ Զածային հրամանս ՚ի բոլոր սրտէ, ՚ի բոլոր յանձնէ, և ՚ի բոլոր զօրութենէ պահել ։ Աղօթել ․ և սաղմոսել հոգւով, և մտօք ․ Ա․ Կորնթ․ ԺԴ․15 ։ Անպխի հոգևոր՝ և ՚ի սրտէ Ածային պաշտօնն միայն խուրովի կարէ հոգւոց զփրկութիւն, և զարդարութիւն պատճառել ․ առանց սորա ոչ լինի ։ զի ամ գործք մեր, և անուն քրիստոնէութե (առանց ներքին պաշտման) լինի անպտուղ, անօգուտ, և իբրև կեղծաւոր համարի ․ որպէս հաւատ՝ առանց բարի գործոց, և մարմին՝ առանց հոգւոյ ։ Մարմնաւոր պաշտօն Այ, (որէ՝ որ արտաքին, և ենթանոյ պաշտօն ասի ․) Ի՟ բստասից մարդարկէին ․ մե՛րձէ առխս ծա գովեստս այս բերանով, և շրթամբք խորեանց պատուեն զիս ․ և սիրտք խորեանց հեռացեալք մեկուսին են յինէն ․ զուր պաշտեն զիս, ուսուցանեն դպա

տաւկրանս մարդկան, և այլն. Եսայեա . ի Թ . 13 : այսպէս ևս է աղքատաց փողհարութք, և հրապարակաւ զողորմութի առնեն : յաղօթս կան 'ի ցոյցս մարդկան : պահել զժամ աւուրս տը խուր դիմօք, տրտմաջանօք, բամբասանօք և հայհոյանօք : Այլ և՝ զարարս ըստ սովորութե, և աւանդութե առնեն որպիսիք են, յեկեղեցի երթալն . ժամ, և քարոզ լսելն . բերանով միայն աղմելն և զաղօթս ընթեռնուլն առանց մտադրութե, ծոմն, և կերակրոց խտրութին, և զայլ այսպիսի անթիւ սովորութիս, և զբարի աւանդութիս առանց հոգևոր և ներքին պաշտօնի որքեն անօգուտք փրկութեան հոգւոց, Զի տէր՞ Քր քարոզեաց : Ո՛չ ամ, որ ասէ ցիս, Տր՛ Տր՛ մտցէ յարքայութի երկնից . այլ՝ որ արասցէ զկամս հօր իմոյ, որ յերկինս է, Մատթէի . է . 21 :

Իսկ՝ եթէ Մարմնաւոր պաշտօնն, ընդ հոգևորին լիցէ միաւորեցեալ . երանի ունողին : Զի որպէս մարմին

ընդ

ընդ հոգւոյ կապակցեալ, աստ կենդանի
մարդ. հաւատ ընդ բարեգործութեան
լծակցեալ, աստ կենդանի հաւատ.
Սակէս՝ և պաշտօն հոգևոր, ընդ մար
մնաւոր պաշտօնին զուգակցեալ, ան
մատչելի ամրոց Լինի ընդ դէմ լեգէօ
նախումբ դիւաց: Որդ՝ որովհետև
ձրի շնորհօք Փրկչին մերոյ կոչեցաք
ազգ ընտիր, և Սբ (. ա. պետրոսի գլ.
Ե. 9:) զի Աստուածեղէն բնութեան լինիցիմք
հաղորդակիցք, ուրեմն պաշտեսցուք
զԱստուած հոգևոր պաշտօնիւ ըստ Աստուածա
դիր հրամանի՝, յամ սրտէ, յամ անձնէ
և յամ զօրութենէ մերմէ. Մատթէի. իբ.
37: Կացցուք յաղօթս հոգւով կաց
ցուք յաղօթս և մտօք, Ա. Կորնթ. ժդ.
15: քանզի բազում բանիւք լեզուաւ
միայն: ոչ զի՝ մի՛ լինիցիմք որպէս ընդ՝
յօդս խօսեցեալք, և կամ ոչ գիտելով
զզօրութիւն ձայնին, լինիցիմք ասօղքս
խուժ, և լսօղքն դուժ. ըստ առա
քելոյն ասելոյ. Ա. Կորն.
ժդ. 9. 10. և 11:

յաղ

Յաղագս այսորիկ կամեցայ ամն բա նասէր բացայայտել, և ես հեքս տպագրել, և ՚ի լոյս ածել. որ ՚ի պաշտ ման եկեղեցւոյ քարոզութիւնք և աղօթք քահանայականք : զոր աղաչեմ գիտնա կանքն մի՛ արհամարհեսցեն. զի թէ և ինքեանք անկարօտք են այսոցիկ խմաս տից, այլ՝ ՚ի հասարակացն հայեցեալ օգուտ, ընկալցին զջանս վաստակոց այսոցիկ, և զպակասութիւն՝ եղբայրական խնամով ուղղել խոկասցեն :

Եւ հասարակաց հոգա
ցողն Քս՝ մեզ,
և նց լիցի օգնա
կան ամէն :

Որոյ փառք՝ ընդ հօր, և սրբոյ
հոգւոյն՝ այժմ և յաւէ
տեանս յաւիտենից
ամէն :

Ի մէջ գիշերի յառնէի · և խոստովան
լինէի առ քեզ՝ վասն իրաւանց և արդար
ութեան քո · Սաղմ · ճժը · 62։

ՅԱՌԱՋԳՍ

ՀՍԿ ՄԱՆ ԳԻՐ ՎԵՐՈՅ:

ԿԱՐԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՔՀԱՍԱՐԱ ԿԱՑ:

[illegible]

Հօր Ա՛յ.

Հայրս,

Է քանի՛ անուշամ ողջմանք յանուրն, և կամ զե՛նչ խորհուրդս ունի՛ն :

Պատասխանի ։

Ինն անգամ աղօթս կատարեմք յամ յաւուր։

Հարց ։

Ս՟ը էր ինն անգամ աղօթեմք , և ո՛չ աւելի կամ պակաս ։

Պատասխանի ։

Ս՟ը զի՝ ինն դասք Հրեշտակք յերկինս մի՛շտ փառաբանիչք են ամենասուրբ Երրորդութեան . իսկ մեք հողեղէնքս (ըստ որքոյ հարցն աստուածաբանեց , և չափս նոյնան սահմանադրութեանց) ինն անգամ աղօթս կատարելով՝ բերեմք 'ի մեզ զնմանութի երկնային Հրեշտակացն փառաբանչաց Տն Այ . ըստ մարգարէն Դաւթի յորդորական ձայնի ուսուցանէ ասելով , Սղմոս . ՃԲ . 20 . Օրհնեցէք զՏր՝ ամ Հրեշտակք նր ։ և թէ

Օրհնեցէք զՏր՝ ամ գործք նր։ Այս ինքն՝ թէ զերկին, և զերկիր բնակչօք նր յօրհնութի ամենակալ տէրութեն այ կարդացէք։

Ո՞ր վասն. զի արարածք ամենայն, պա՛րտին օրհնել զարարիչն, և ս առաւել մեք երկրածինքս՝ պարտական եմք Օրհնութե, և Գոհաբանութի ՚ի վեր առաքել նմա, վս բազմաց պատճառաց։

Նախ՝ զի յո՛չ գոյութե, ՚ի գոյութի եած զմեզ. որպէս ասէ առաքեալն, կոչէ՝ զչգոյսն՝ իբրև զգոյ. Հռոմ, դ. 17։ և դաւիթ ասէ. Սղմս. ճլթ. 3. Նա արար զմեզ, և ո՛չ մեք էաք։ Եւ մարգարէն Մովսէս ասէ. 2. Օրինաց. լբ. 8. ո՛չ սա ինքնէ հայր քո. որ ստացաւ զքեզ. արար զքեզ. և ստեղծ զքեզ։

Երկրորդ՝ զի ՚ի պատկեր աստուծոյ ստեղծ զմեզ. ըստայնմ թէ, Ծննդոց. ա. 27. ըստ պատկերի այ արար զնա՛։

Երրորդ՝ զի զամ ինչ, եդ ՚ի վայելչութի մարդկան, որ և իշխան կացոյց ՚ի վերայ

ամ՟ արարածոց․ ըստ այնմ թէ, Սղ՟մս ․ճ՟․ 8։ զա՟մ ի՞նչ հնազանդ արար ՚ի ներքոյ ոտից նր՟․ զխաշն՝ և զարջառն՝ և զա՟մ ինչ։ Չորրորդ՝ եդ զբնական օրէնքն՚ի դրախտին․ զի նովաւ ելցուք յարքայութ՟ն վերին։ բայց սակայն՝ ոչ պահելովն ըզ հրամանն առաջին, կորուսաք զտիրական կերպարանն։ Այլ դարձեալ՝ ք՟ս առաւելապէս ետ։

Նախ՝ զի ՚ի դրախտին անդ, զպատկերն կորուսաք․ և այժմ որդի ա՟յ եղաք․ ըստ շնորհի ը՟ս այնմ, թէ որք ընկալան զնա․ ետ նց՟ իշխանութի որդիս ա՟յ լինել․ Յովհաննու․ ա՟․ 12։ Երկրորդ՝ անդ՚ի դրախտէն ելաք․ և աստ զարքայութ՟ն ետ։ որպ՟ ասաց ք՟ս․ Ղուկասու․ իբ․ 29։ թէ որպ՟ հայր իմ ուխտեաց ինձ զարքայութ՟ն․ նոյնպէս և ես ուխտեմ ձեզ զարքայութ՟ն։

Երրորդ՝ անդ ՚ի մէջ մահու և կենաց․ և աստ անմահութի շնորհեաց․ որպէս ասաց ք՟ս․ յոհ․ ը՟․ 51։ որ հաւատայ յիս, զմահ մի՛ տեսցէ։

Չորրորդ՝ մ՟նք ընկերակից հրեշ-
տակաց․ իսկ այժմ դեռ ՚ի վերայ
քան զայն․ ըստ այնմ թէ, փոքրինչ
քան զհրեշտակս քո փառօք և պատո
ւովք պսակեցեր զնա․ Սղմ․ Ը․ 6։
և առաքեալն ասէ․ Եբր․ Ա․ 14։ Հոգիք
են հարկաւորք․ որք առաքին ՚ի սպա
սաւորութի․ վ՟ այսոցիկ որք ժառան
գելոց են զփրկութի։ Եւ վ՟ այսոցիկ
և այլոց պարգևաց․ հա՛րկ է օրհնել
զպարգևատուն․ զի մի՛ ապերախտ դատա
նիցիմք։

Յայս հայելով առաքեալն․ զարթու-
ցանէ զմիտս մեր, ՚ի գոհութի երախ
տեաց ոչ՝ ասելով․ Ա․ Կոր․ Դ․ 7։
Զի՞նչ ունիս զոր ոչ առեր․ և եթէ ա-
ռեր․ զի՞ պարծիս իբրև զչառօղ։ Ահա՛
զառեալ պարգևս այն, համարի իբրև
զչառեալ որ ոչ ՚ի միտ բերէ, և ոչ
բերանով յիշէ։

Իսկ յորժամ աղօթեմք, յայտնի լինի
թէ զերախտիս Ա՟յ ոչ եմք մոռա
ցեալք․ բայց սակայն՝ դու տես, և ՚ի

միտ առ ․ զի ակնոզէն լինելութե արարա
ծոցս , նախաստեղծն Ադամ , ՚ի դըրախ
տին ուրախանայր ընդ հրեշտակսն
ցնծալով և խայտալով օրհնէր զԱծ ։
Իսկ յորժամ պատրանօք բանսարկուին
ստունդանեցաւ ․ յարարչական հրամա
նէն , շեղեցաւ յընկերակցութե հրեշ
տակացն , և ՚ի վայելչութե դրախտին
Եւ թէպէտ ՚ի համաձայնութե հրեշ
տակաց՝ տարաձայն գտաւ ․ սակայն՝
Ած ոչ խապառ զնա եթող ՚ի ձեռաց
այլ՝ կամեցաւ դարձեալ դասակից առ
նել հրեղինացն ․ ոչ սակաւ , այլ զա
նազան նշանակօք կամեցաւ ցուցանել
ծառայից իւրոց ․ Երբեմն ՚ի նահապետ
սըն նկարելով զխորհուրդս զանազան
օրինակաւ ։ և երբեմն մարգարէքն ան
ըստուերաբար բարբառով կանխաձա
ւեցին ․ ոմ̄ յայտէ ՚ի տառից զորոց ։ եթէ
բացայայտութիս լիապէս կամիս իմա
նալ ․ հարց , և ուսիր ․ կամ ընթերցիր
և իմացիր ։ Առ Նահապետսն ընթա
ցիր ․ ՚ի տեսանել ։ և ուսիր ՚ի տեսլենէ

սանդղտոյն Յակոբայ . զի հրեշտակք
իջանէին ՚ի վայր , և Մարդիկք ելանէին
՚ի վեր . այսինքն՝ թէ հրեշտակք և մար
դիկք , խառնելոց են ընդ միմեանս , և
միաձայն բարբառով օրհնելոց զա̃ծ :
Յայտնութիւն այս , դուշակումն էր վ̃
ընդ հանուր հեթանոսաց :

Իսկ որ յառաւել մեր հայկականս ազ_
գիս պարգևքն դեր ՚ի վերոյ քան զա̃մ
տեսանի . ուստի իմանալ պատիմք ՚ի
տեսլենէ ս̃բյն Գրիգորի մերոյ լուսա
ւորչին . յորժամ ետես զիջումն միածնի
բանին Այ̃ ՚ի վաղարշապատ քաղաքի
և ընդ նմին բազմութիւնս զօրացն հրեշ
տակաց . իջեալ ՚ի յերկնից իւր՝ և զմանրա
մաղ փոշի՝ որ երևի ՚ի շողն :

Տեսիլս այս՝ այսպէս զարթուցանէ զմ
մեզ : զի մինչև ՚ի մ̃ր Գրիգոր լուսա
ւորիչն , ազգս Արևելեան , առ կուռս
և առ դևս էին՝ դաշնակիցք , և խորհր
դակիցք , և նոցին եղեալք նմանակիցք :
Ոպ̃ ասէ դաւիթ . Սղմս . ճժե . 18 :
նման նց̃ եղիցին . որք արարին զնոսա ,

և ամենեքեան որք յուսացեալք են ՚ի նո՟

Ս՟ սիրաք Ժ՟Գ . 1 ասէ . որ շօշափէ ըղ-
ձիւթ . պղծեսցի ՚ի նմանէ ։

Այսպէս ազգս մեր կռապաշտութե՟՝ նմանեալ էր դիւաց . և աղտեղեօք մեղօք այսու տեսլեամբ եցոյց մարդասէրն , թէ յայսմ հետէ ա՟ծ պաշտութեան տի՟ն մերձեցաւ . և կռապաշտու՟ն դիւերն մերժեցաւ ։ մինչև ցայժմ խաւարեալք արդ՝ լոյս էք ՚ի տ՟ր ։ որք հաւասար էիք դիւաց . այժմ հրեշտակաց եղէք դասակից ։ հրեշտակքն բնակակից մ՟րդկ՟ն և Մարդիկդ հաղորդակից հրեշտակաց Երկրաւորքդ՝ նմանեցայք երկնաւորաց ստորինագոյնքդ բարձրացայք ։

Դարձեալ գիտելի է՝ զի հասարակ ա-ղօթից տեղիէ՝ եկեղեցի սուրբ . ըստայնմ , թէ տուն իմ ։ Տուն աղօթից կոչեսցի . ես՟յ . Ծ՟Զ . 7 ։ և մեք քրիստոնեայքս՝ յայս միտս յեկեղեցւոջ կատարեմք զաղօթս ։ զի եկեղեցի օրինակէ երկնից ։ իսկ ջահք , և կանթեղքն ,նշանակեն զդասս հրեշտակաց ։

Եւ դու, աներեւութաբար բազմեալ
կաս ՚ի վերայ սրբոյ սեղանոյս ։ եւ ՚ի
մաքուր սիրտս ծառայից քոց ․ ըստ
ուր իցեն բ ․ կամ գ ․ ժողովեալ յա
նուն իմ, անդ եմ ես ՚ի մէջ նոցա ։ վասն
այսորիկ եւ մեք ժողովեալք յեկեղեցի,
լուցանեմք զճրագունսն, եւ որ թէ հողե
ղէնքս՝ ընդ հրեղինաց ձայնակցեալք օրհ
նեմք զօր [illegible] մեր ։ Ո՛վ ասէ ․ յերդման
Զարմանալի ․ Երկրաւորքս՝ ընդ Երկ
նայինսն ․ Հողեղէնքս՝ ընդ Հրեղինան
միաբանական ձայնիւ Երգեմք ասելով
Ալէլուիա ։

Այս ժամ քաղցրաձայնութեամբ ձայն հանեա
ցուցանէ Հրեշտակաց եւ Սարկաւագաց ․ լե
զուաւ, որ հրեշտակացն եւ մարդկացն ՚ի
միաբանութեան երգս փառաբանութեան
դայեն տեառն [illegible] ․

Հարց ։

Որ քանի՞ կարգ աղօթից գիշերայինն ժա
մուն ․ որ աղօթեմք առ [illegible] ։

Պատասխանի.

Ի սկզբան աղօթից. զոր յառնեմք կատարել. երեք կարգէ մինչեւ ցառաւօտն. դատ ՚ի սաղմոսաց, որք են այսոքիկ: Տէր զի բազում՝ Հարցն՝ եւ Արեւագալն:

Հարց.

Վն̃ էր են գ̃. եւ ո՞չ աւելի կամ պակաս:

Պատասխանի.

Վասն զի՝ առ երրորդական Ա̃ծ պետութին աղօթեմք. որէ այսպէս. զի Տր̃ զի բազում՝ առ Հայր ա̃ծ կարդամք: Իսկ զՀարցն՝ առ Որդին միածին մաղթեմք: Եւ զԱրեւագալն՝ առ Հոգին ս̃բ աղաչեմք.

Հարց.

Մեկնա՛ ինձ. թէ վասն ի՞նչ պատճառի այսպէս սահման եդաւ ՚ի սրբոց հարցն զէ յատուկ Աստուածային տնօրինացն , որոշ որոշ եւ ուրոյն ուրոյն աղօթս կարգեցին

Պատասխանի ։

Առաջին կարգ աղօթիցն՝ որէ , Տէր զի բազումն . եւ Հայր մեր երգեմք . վասն այսմ պատճառի ։ թէ որ ի սկզբանէ թշնամին մեր սատանայ . պէս պէս մեղօք նեղեաց զմեզ ՚ի գիշերիս յայսմիկ . այժմ յարուցեալ գանկանեմք նմա , եւ հայցեմք զազատութիւն եւ զթողութիւն մեղաց մերոց ։ Եւ զի՝ սկզբն բանի այսպէս երգեմք . Տէ՛ր եթէ զշրթունս իմ բանաս . բերան իմ երգեսցէ զօրհնութիւնս քո ։ այս է միտք բանիս ։ զի յորժամ Նախաստեղծքն բացին զբերանս իւրեանց կերին ՚ի պտղոյն եւ մերկացան ՚ի շնորհացն . այնու հետեւ փակեցան բերանք նոցա յօրհնաբանութենէն այ . վասնորոյ՝ եւ մեք մեղուցեալ որդիկքս խոստովանիմք զմեղս մեր . եւ խնդրեմք զարձակումն ։

որպէս մեք փակեցաք զքերամբ մեր ․ դու-
այժմ բաց, զի օրհնեսցուք զքեզ Տր ։ և
զի՝ 'ի մէջ գիշերի սկսանիմք աղօթել ․
Նախ՝ ըստ ասացելոյ մարգարէին դա
ւթի ․ Սղմս ․ ճժը ․ 62 ։ 'ի մէջ գիշերի
յառնէի ․ խոստովան լինել առ քեզ ․
Երկրորդ՝ զի 'ի մէջ գիշերի յարեաւ
ք՞ս ։ Երրորդ՝ զի 'ի մէջ գիշերի լինելոցէ
հասարակաց յարութիւն մեռելոց ․ ըմ
թէ, 'ի մէջ գիշերի եղև բարբառ ․ ահա
փեսայ գայ, ելէք ընդ յառաջ նորա ։ Մտ
․ իե ․ 6 ։ Սոյն տարէն 'ի սոյն ժամուս
յառն եմք և աղաչեմք զՏն ․ զի 'ի յարութեան
անպարտապարտք լինիցիմք ․ և 'ի Նմա ընդդէմ
լոյս պատասխանատուեալք գտանիցիմք ։ Չորրորդ
զի 'ի հինն, սկիզբն աղօթից և տօնախմբու
թեանց, յերեկոյէ առնէին ։ Իսկ 'ի նորս
'ի մէջ գիշերի սկսանիմք աղօթել, և զտօ
նսն կատարել ։ Այսպէս իմանամք ․ զի նա
խապատճառն ադամ, յորժամ ստեղծաւ ․
'ի լոյս ըստեղծաւ ․ սակայն՝ մեղանչե
լովն՝ 'ի լուսոյն 'ի խաւար անկաւ ։ Իսկ
ք՞ս նորն ադամ, զազգս մարդկան՝ 'ի խա

 ւարէ

ւարէ 'ի լոյս կած ։ Վասն այն՝ 'ի մէջ
գիշերի ծնաւ․ ծանուցանելով մեզ, զխա
ւար մեղաց մերոց ։ Սո այսօրիկ և մեք
'ի մէջ գիշերի յառնեմք աղօթել․ զի
փարատեսցէ զխաւար մեղաց մերոց և
զանգիտութի․ և լուսաւորեսցէ զմիտս
մեր․ առ 'ի կարող լինելոյ մեզ, հետ
ևիլ լուսաշաւիղ ճանապարհին․ զի ան
մոլար ընթացիւք ժամանեսցուք յան
քոյթ, և 'ի խաղաղ նաւահանգիստն․
այսինքն՝ 'ի յաւիտենական կեանսն ։
[illegible]
[illegible]
Նախ՝ զի 'ի չորից տարերց գոյացեալ էր
մարմինս 'ի չորրորդ պահու գիշերոյն
անձնաս պահեաց․ վասն այն չնորհա
կալութի տամք Այ ։ Երկրորդ՝ վասն
դ̅ հասակի մարդոյս այսինքն՝ յերեկոյի,
'ի մէջ գիշերի, 'ի հաւախօսի, և յա
ռաւօտու ։ Երեկոյն՝ է [illegible],
Մէջ գիշեր՝ է [illegible],
[illegible]՝ է [illegible], [illegible]՝ է
[illegible] ։

Երրորդ՝ վասն դ̃ իրաւանցն ք̃ի· զոր արար, այսինքն՝ խաչեցաւ· թաղեցաւ Հոգովն էջ ՚ի դժոխս· յարուցեալ ՚ի մեռելոց՝ ազատեաց զհոգիսն ։ Եւ զի՝ կ̃դ տունէ· ե· ե տուն՝ մի շունչ ասի· որ լինի լ̃դ տուն· ՚ի խորհուրդ ամաց տնօրէնութե Փրկչին ։ զոր լ̃դ ամ շըր ջեցաւ յաշխարհի· և կատարեաց զփրկութիւն մարդկան ։

Իսկ այն՝ որ տէրունական տօնից աւուրքն, համաձայն երգեմք· զի յաւաչնումն Ադամ, ե̃ հրեշտակս օրհներ զն̃ծ ։ յետոյ՝ բաժանեցաւ, և դարձեալ՝ ք̃ի ՚ի նոյնան յօդեալ յարմարեցաւ ։ Յայս միտս, կլուրակէից աւուրքն, ՚ի միասին ձայնիւ ասեմք· և յայլ աւուրսն ՚ի թիւ ։ Յետ այսորիկ ասեմք, զքարոզն· և զկնի քարոզին՝ թէ Ապաշխարութեան օր լինի· հարիւր ՟ր ողորմեա ասի· ՚ի խորհուրդ տէրունական առակին, հարիւր· ոչխարին զի ո̃չ զկորուսեալ ոչխարն՝ ՚ի հարիւրէն՝ եգիտ· և խնդութի բարեկամացն·

և

և դրացեացն արար՝ նոյնգունակ և մեզ
հարիւր • տ՟ր ողորմեա՛ ասեմք , զի զմե
ղօք մոլորեալքս գտցէ ։ և Պարծեալ՝
կարգեսցէ 'ի դասս իննուն և իննուն
ցըն , որք ոչ են մոլորեալք ։

Իսկ 'ի մարտիրոսաց տօնին • ճ տէր
ողորմեա՛ ասի ։ զի ճ թիւն՝ ազատութե՟է
խորհուրդ • և մարտիրոսքն՝ յետ կա
տարելոյ զընթացս իւրեանց , ազատե
ցան 'ի ծովածուփ կենցաղոյս՝ 'ի չար
բռնաւորաց • և 'ի աղնյկան փորձութե՟ց
և յետ զրաւ լինելոյ դժնդակ վշտացն՝
ելին 'ի կամարն յերկնից • խառնեցան 'ի
գունդս զուարթնոց • և հասին առ ք՟ս
Ամնորդոյ՝ և մեք ճ տէր ողորմեա՛ ա
սեմք • զի նոցին պսակացն մասնակից լի
նել արասցէ ։ Իսկ եթէ տէրունական
տօն լինի • Գ տ՟ր՝ ողորմեա՛ երգեմք ։ առ
երրորդութիւն ս՟բ պաղատիմք • զի 'ի
տէրունի աւուրսն՝ միջնորդի ոչ կարօ
տանամք • այլ՝ անմիջնորդաբար առ ա՟ծ
աղերսեմք ։ Յետ այսորիկ ասի , զքէն
Գոհանամքն • թէ ընդ յառնելն մեր 'ի

մարմնաւոր քնոյ, այսինքն՝ ՚ի ծանրու-
թենէ մեղաց, դու Այ՝ որ այս ժամս
զմեզ ժամանեցուցեր, զմ̃յժմ ամենազ-
գաստ արթնութեամբ յանդիման եղեալ
քեզ՝ ահաւորին Տն̃դ՝ գոհանամք զքէն։
Յետ աւարտելոյ աղօթիցս. սկսանիմք
զօրհնութիւն երգել։

Թէ որպէս զիսրայէլացիս ազատեաց
յեգիպտոսի ծառայութենէն. եւ է
հան յանապատն։ Եւ մարիամ քոյրն
Ահարոնի. յորդորէր զժողովուրդն
թմբկահարն ասելով, Օրհնեսցուք
զտէր զի փառօք փառաւորեալ է։ Այսպէս
եւ մեք. յայսմ աւուր, զնոյն Օրհնութին
մատուցանեմք Այ։ զի եւ զմեզ, այս
ինքն՝ զնորս իսրայէլ, յիմանալի փարա
ւոնէ ազատեաց։ այսինքն՝ ՚ի դժոխոց,
՚ի կռամոլութենէ, եւ ՚ի զանազան մեղաց
զերծոյց, եւ է հան յիմանալի յանապատն
երկնից, որք անապատ ՚են ՚ի նոցանէ չարեաց,
եւ մեղաց։ Եւ յետ աւարտելոյ Օրհ
նութեան ՚ի տէրունի աւուրսն. մեք մի
դէն փառս տամք այ։

Իսկ 'ի մարտիրոսաց տօնից · աւուրսն
միջնորդութե՛ սրբ. ածածնին , մեղթանա
վեր առաքեմք առ ած : զչարորդն · և
զաղօթսն որ 'ի կարգին :

Քարոզն որ Սարկաւագն է , յորդո
րումնէ ժողովրդենէն , երբ թէ :

Օրհնեցէք զտէր ամ սուրբք , փառաւորեցէք զնա
ամ ժողովուրդք · զի զօրացաւ ողորմութիւն
նորա 'ի վերայ մեր :

Իսկ քահանայն՝ տեղի քնի դողով · միջ
նորդ է այլ և մարդկան · Զաղօթս ,
Եղջնուէրս 'ի նոցանէ առեալ Ած ըն
ծայէ · և ած շնորհէ յիւր առատ դան
ձոյն բազմապատիկ ողորմութե · ըստ
այնմ որ ասէ · Մատ · է · Է : Խնդրեցէք ·
և տացի ձեզ : և յետ վճարման աղօ
թիցն , եթէ մարտիրոսաց տօն լինի · եր
գեմք · թագաւոր յաւիտենան : երբ թէ
ոչ ած յաւիտենականն թագաւորէ · Նմա
նապէս և սուրբքն , զչարչարանս քնի ,
յանձինս իւրեանց կրեցին · և ընդ քնի
'ի յաւիտենան թագաւորելոց են : Ապ
ասէ առաքեալն : Հռո · ը · ԺԷ : եթէ

չարչարանացն կցորդ լինիմք • և փառա
ցըն հաղորդ լինելոց եմք ։ և յայս ուր,
‖ եթէ համբերեմք • ընդ նմին և թա
գաւորեմք ։ Եթէ ապա ընթեռնումք ըզ
յիշատակս մ̃եր • որք նահատակեցան •
և ընդ թագաւորեն ընդ նմա ։ Որդէ-
ղէ՝ և ծէ նոյէն բաշխայութ • և նոյա մա
նոնէյէ լէյութ • ղնուա բարեեօա նոյցութ •
և ղնուա օրինան գէյութ • որէ Ս̃ րդեսէ
եշէն երկրին աեսպեայ • և ծէղ ղնոյն ծա
նապարհ յորդեն • որոյ ինէբանէ ընբայան
նանոխաղ ծամանեյէն՝ի ծամադրեաղդեչին։
Բայց եթէ տէրունական օր լինի • Ալէ
լուեա երգեմք ։ Իսկ եթէ աւետիս մա
տուցանեմք փրկեալ ժողովրդեանն • վ̃ն
փրկագործութեն ք̃ի • զոր արար մարդ
կային ազգի ։

(ղէ ալէըլու-իայն, գոլէյէէ ղուէր Նարգմանէ։)

Այսօրան աստյա վ̃ն ասարքին ծամու ա
շօրհէյն ։ յետ այսորին ծաուեյէ վաան եր
նորոգէն • որէ՝ Յ̃արցն • այսինքն՝ երգ
երից մանկանց ։

Հարց ։

Զհարցն՝ հանդերձ իւր կարգեալ ա-ղօթիւքն. մինչեւ յաւարտն՝ առ ո՞վ երգեմք ։

Պատասխանի ։

Ո՛ւմ վերոյ ասացաւ. առ Որդին միածին

Հարց ։

Վասն է՞ր Որդին միածին ։

Պատասխանի ։

Վասն զի՝ յորժամ զերեք Մանկունսն արկին 'ի հուր հնոցին. վասն ո՛չ երկիր-պագանելոյ պատկերին, զոր կանգնեաց արքայն՝ Նաբուգոդոնոսոր ‖ Յայնժամ բանն ԱԾ էջ 'ի մէջ հնոցին. եւ փըր-կեաց զերիս Մանկունս 'ի կիզմանէ հրոյն եւ երբեւ տեսին մանկունքն զի ամբողջ մնացին 'ի հուրն. սկսան գոհաբանել

զած ։ ըստ նմին օրինակի և մեք յամ
առաւօտու երգեմք զհարցն ։ հայցելով
'ի նմանէ ․ զի որպ փրկեաց զնոսա 'ի յայր
մանկն, նոյնպէս և զմեզ փրկեսցէ 'ի մե
ղաց հրոյն ․ որ միշտ տոչորէ և այրէ
զհոգիս և զմարմինս մեր ․ որպէս յետա
գայ քարոզն ասէ ․

Աղաչեսցուք զմիածին Որդին այ ․
զՏրն մեր յս քս, որ էջ փառօք հօր 'ի
մէջ հնոցին, և փրկեաց զերիս մանկո
ւնս 'ի քաղդէացոց անտի ․ լուսաւոր
և որ պահեսցէ զմիտս մեր, զի մի երբէք
խաբեսցուք մեք 'ի մեղաց ․ և 'ի ցանկութե
աշխարհի ։

Իսկ յետ առաջնումն ասէ ։

ԵԲ

Ցօղեա՛ Տր ցօղ բարբառ ողորմու
թեան քո ․ այսինքն՝ թէ որպէս զդ
դալար ցօղոյն շիջուցեր զհնոցին բոցն ․
նոյնգունակ խնամնալի ցօղովդ շիջո զբոց
մեղաց մերոց ․ զի ազատեալք լիցուք 'ի
յաւիտենական հրոյն ։

Փառք ։

Վասն է՞ր տանեմք զտնի Հարցին՝ զՄե-
ծացուցէն ։

Պատասխանի ։

Զմեծացուցէն որ կոյսն Մարիամ
Ածածինն է ասացեալ ։ վս այն
յետ Հարցին, Մեծացուցէն է կար
գեալ . զի յորժամ 'ի մէջ տօնիցն էք, ան
մարմնին երևումն էր . իսկ Ածածնին՝ մա
րմնով երևեցաւ . վս՝ վայելուչ է ։
զկնի Հարցին, Զմեծացուցէն երգել ։
զի զխնդումն բանին 'ի տօնիցն օրինակէր ։
Իսկ՝ մարդեղութեն ճշմարտութիւն
է՝ . պարտի, զի ճշմարտութիւնն՝ օրի
նակին մերձ գիցի ։ և ապա զնոյն ինքն որ
Կոյսն բարեխօս արկանեմք առ ԱՅ .
որ յայտէ 'ի քարոզէն, և յաղօթիցն ։

Հարց ։

Վասն է՞ր Կիւրակէից առաւօտուն զԻւ-
ղաբերից Աւետարանն . յետ
Մեծացուցէին ընթե
ռնումք ։

Պատասխանի ։

Իւղաբերից Աւետարանացն չորեքին, համաձայնաբար գլխաւորութիւն ․ Ի՞ւ պատճռն ։ վասն այն՝ զկնի Մեծացուցէին գրեցաւ ․ որպէս ծնաւ ․ ՚ի կոյս Մօրէ դարձեալ յարեաւ ՚ի կոյս Գերեզմանէ որպէս ասի ․ յերգս Շարականին ․ ‖ Ուրախ լեր՛ և բերկրեա՛ մայր և կոյս ․ քանզի ծնեալն ՚ի կուսէդ՝ այսօր վերստին յարութեամբ ծնաւ ՚ի կոյս գերեզմանէն ։ զի Որպէս ՚ի կուսէ անապական ծնաւ ․ նոյնպէս և ՚ի կնքեալ գերեզմանէն՝ անապականն յարեաւ ։ Սմին նման և մեք յառաջ ծնանիմք ՚ի կոյս Աւազանէն ․ և յետոյ յարութեամբ ծնանիմք ՚ի գերեզմանէ ։ Իսկ զ Աւետարանն ՚ի խորանէն դուրս բերեմք խնկօք ․ և լապտերօք ։ զի խորանն՝ Գերեզմանի է նշանակ ․ և երկոքին լապտերքն՝ զերկուս Հրեշտակսն նշանակէին ․ որք նստէին մի ՚ի սնարից ․ և մի յանոտից , ուր կայր մարմինն Յի՟ի ․ յօհ ․ ի ․ 12 ։ և խունկն՝

զանուշահոտութիւն ք՟ի նշանակէ՝ . որ
յետ Յարութեան սփռեցաւ ընդ ա՟մ
յաշխարհ, աւետարանական քարոզու-
Բայց յորժամ դուրս գամք 'ի խորանէն
ասեմք, Թագաւորեսցէ տէր յաւիտեան :
Իբր թէ մարմնովն թագաւորեաց 'ի վ՟ր
ա՟մ արարածոց . որպէս և ք՟ս ասաց .
յերևումն մետասանիցն . Տուաւ ինձ
ա՟մ իշխանութիւն յերկինս և յերկրի : մատ-
թէ . 28 : Եւ դաւիթ ասէ . Սղմ . ղէ
9: Ասացէք 'ի հեթանոսս . թէ տ՟ր թա
գաւորեաց : Իսկ զաւետարանին համ
բուրելն այսպէս իմանամք : զի յորժամ
մետասան Աշակերտքն՝ տեսին զտ՟րն 'ի
գալիլեայ ‖ յերկիրպագին նմա : և այլ-
երգքն զորս եղանակեմք . ունին զխոր
հուրդ և զհանդամանս յարութեան առ
Աղէքսանդրեանն եղեալ ևս : թէ որպէս
և նոքա ևս նոյն խնդութիւն պատմէին
աշակերտացն՝ . թէ արդար և յարեաւ
տ՟ր . և երևեցաւ Սիմոնի ‖ : Եւ այն զի
'ի գիշերի զհամբարձէքն . ձայնիւ եղա
նակեմք : անտի ուսանիմք . թէ որպէս

իւղաբեր կանայքն յերեկոյի շաբաթուն
մինչ 'ի լուսանալ Միաշաբաթին, իւ-
ղովք և խնկովք պատրաստ կային Արթ-
նացեալք ։ և տալ տեսին Յարուցեալ
զՏէրն ։ Այնպէս և մեք ըստ նոցին օրի-
նակի. Խնկօք աղօթից, և արտասուաց
իւղօք, 'ի սոյն գիշերի Հսկեսցուք. զի
յառաւօտին տեսլեան նորա արժանաս-
ցուք ։ վասն այնորիկ պարտ է, յառա-
ւօտիս այս՝ ոչ ննջել. այլ՝ արթուն
և պատրաստ լինել. զի առաւօտուն
յարութեան արժանապէս ։ զՔ͞ս տեսանել
կարասցուք ։ յառաւօտիս այսմիկ ընդ
Հրեշտակս երգեսցուք ։

Զի յայնմ առաւօտին. նոցա պարակից
լիցուք ։

Յ'առաւօտս այս. 'ի մեղաց սրբիցուք

Զի յայնմ առաւօտին անամօթ լիցուք

Յ'առաւօտս այս. ը͞ն ս͞րցն ձայնակցես-
ցուք,

Զի յառաւօտին այն. ընդ նոսա պսա-
կիցուք ։

Յ՚առաւօտս այս ՚ի տաճար երկրաւոր ընթացուք ,
Զի յառաւօտին այն ՚ի խորանն երկնաւոր ճեմեսցուք ։
Յ՚առաւօտս այս ․ հանդիպեսցուք ք̃ի հոգւով ։
Զի յայնմ առաւօտին տեսցուք զնա հայրական փառօք ,
Յ՚առաւօտս այս ․ օրհնեսցուք զնա և զհայրն ,
զի յառաւօտին յայն ․ օրհնեսցէ զմեզ ք̃ս հանդերձ հարբ ․ և հոգւովն սրբով ․
Այս է ժամն ընթեռնելոյ իւղաբերից աւետարանն ։

Հարց ։

Վասն էր է զի զ Ողորմեայն ․ յետ ընթերցման աւետարանին երգեմք ․

Պատասխանի ։

Ողորմեայն աղաչաւորութիւն է ․ զի Դաւիթ յետ մեղանչելոյն ասաց ․ Սղմ ․ Ծ ։ և մեք որ դեռ ևս աշխարհի կենդանի եմք ․ որ քան հողս ՚ի մարմինս է , կար

ողեմք մեղանչել ։ Պօրձլ՝ զսա՛ երգեմք ·
և ապաշխարութե՛ զմեղս մեր քաւեմք ·
և ապա պաշտեմք զնա՛ սրբութե՛ և ար
դարութե՛ ։ Վասն այն Տէր յերկնից՝
յետ Ողորմային կարգեցաւ զի յետ առ
նելոյ զթողութի մեղաց · սկսանիմք
բարձրաձայն ուրախութե՛ օրհնել զա՛ծ
Եւ յետ վճարման սորա , երգեմք ըզ
փառս՝ ի բարձունս , զոր ասացին Հրեշ
տակքն ՚ի ժամ ծննդեանն Քի՛ ։

Պ––նյ · Է · 14 ։

Եւ յետոյ ասի առաւօտու երգն ։

Առաւօտէ քո՛ · զի նախ քան զզա
լուստն Միածնին գիշեր էր ։ Իսկ
գալստեամբն քոի՝ եղև մեզ Առաւօտ
ցնծացաք և ուրախ եղաք ։ Այժմ
խայտալով գոչեմք առ փրկիչն · զի ՚ի
հանդերձեալ առաւօտին՝ յետ գիշերոյ
կենցաղոյս , ազատիցիմք ՚ի տառապա
նաց ։ Եւ յառնելով ՚ի մեռելութե · մի
թուիցեմք ընդ յառաջ քոի · և այնպէս
յամ ժամ ընդ Տեառն լինիցիմք · վայել

 ել

եղով զանվախճան Աւաճօտն՝ որէ
տեսութեին քի ։

Իսկ որ յետ քարոզին և աղօթիցն՝ զն
ըեք սրբեանն երգեմք • որէ՝ Սբ Նշն ։
կարգեցեալ է աստ միայն 'ի դէմս Սրբոյն
միածնի և որովհետև աղօթս այս առ
Քսէ ։ վասն այն որ ած ասի ։ Նմա
նապէս և յետին ճաշու Ողորմեայն ։
և երեկոյեան ժամ աղօթիցն • զի՝ առ
Քսի են սահմանեալ • որ ած ասի ։
Իսկ յայլսն • որ առ Հայր • և առ
Հոգին որ աղօթեմք • որ ածն նոցա
ոչ ասի ։ Իսկ զի՝ յետ Սբ Նշն երգելոյ
Մանկունքն ասի ։ այս է՝ միտք բանին
Մանկունքն զանմեղսն նշանակէ ։ և
Մեք , որ 'ի ծնութէ մեղացն նորոգե
ցաք • եղաք որպէս զարդի ծնեալ մա
նուկ անմեղ • և անխարդախ կաթինն փա
փագօղ • ըստ պետրոսի • որ 'ի կաթողի
կեայցն • ա • պր , բ • 2 ։ Իսկ որ առ ծով
եղերըն յայս միտս զաշակերտսն մանն
կունս կոչեաց • զի նոքա 'ի որդյն սրբեցան
և մանկացան ։ Յոհ • ի ա • 5 ։ և ըստ

 թէ

թէ, ընդ սրբոյն սուրբ եղիցիս՝ ընդ առն
անմեղին՝ անմեղ եղիցիս. և ընտրելոյն՝
ընտրեալ եղիցիս. Սղմ. ԺԷ. 19:
և պօղոս ասէ. 1. կրն. Գ. 17: որ մերձե
նայ 'ի տր. մի հոգի է: Նաև քս. հաստա
տապէս կնքէ: Եթէ ոչ դարձջիք. և
եղիջիք իբրև զմանկտի. ոչ մտանիցէք
յարքայութիւն յերկնից: Մատթէի. ԺԸ.
3: ըստ այսմ օրինակի և զմեզ իմանամք
զի որ քան անծանօթ էաք 'ի այ, կռա
մոլութբ. և միօք տարադրեալք 'ի նմանէ
ոչ էաք արժանի օրհնել զտր: Բայց
յորժամ մեք ծանեաք զած. մանաւանդ
եթէ ծանուցայք իսկ այ, յետ այնմ,
ապա թէ հաճատոյնքքնի. և մկրտութբ
աւազանին սրբեցաք. և եղաք իբրև
դնորածնեալ մանկունս նորփետուր զար
դարեալս. Այժմ արժան եմք օրհնել
դնա, վասն այն յորդորէ զմանկունս,
(որ եղծ ջէ.) յօրհնաբանութիւն այ:

Խօսք յետ մանկանցն Սերեղեն ասէ.

Զսաղմոսս այս · զոր 'ի Թաղումն ննջեցելոց երգեմք ։ զայն է իմանալ · որ 'ի կենդանութեն սիրեցին զա̄ծ · այժմ մահուամբ ելին յաշխարհէ, և այժմնի լինին երկրին կենդանեաց ։ Նմանապէս մարտիրոսքն, սէրս սիրով · զք̄ս սիրեցին ։ և յետ մահուան՝ պսակեցան 'ի ք̄նէ ։ Մեք և ս մարտիրոսաց տօնին զայս ասեմք, զի պսակակից լիցուք · պսակաց նոցին ։

Երգ վերանից իմոյ Ա̄ծոյ · Յաղագս [illegible] [illegible] [illegible] էր երգեմք ։

Խորանն սաղմոսիս է՝ յաղթելոյն Թշնամեացն · այսինքն՝ մեղաց · և մահու · և դժոխոց ։ և Յոր ժամ յաղթէ՝ ոք · զԹշնամին ապա Թէ պսակաց արժանաւոր է · որպէս ասի 'ի վերջն, Տէր որպէս զէնու հաճութե(ան) քով · պսակեցեր զմեզ ։ այլ և զի 'ի մէջ սրբոց Մարտիրոսացն, ոմանք ա- նոհանի զօրականք են · այսինքն՝ ա̄րն

գէորգէոս · ս՟րբն Սարգիս · ս՟րբն Սե-
կեռիոս · ս՟րբն Թէոդորոս · և այլք ։ Ի
սոցին տօնին և ս՝ այս սաղմոս ասի ·
Վասն զի՝ ոչ թէ միայն մարմնաւոր
թշնամոյն եղեն յաղթօղք · այլև հոգև-
որին · այսինքն՝ աներևոյթ բանսար-
կուին ։ Որպ ասէ · առաքեալն · եփես ·
զ · 12 ։ ոչ է մեր պատերազմ ընդ մար-
մնոյ և ընդ արեան · այլ՝ ընդ իշխանու-
թիւնս, և ընդ պետութիւս, և ընդ աշ-
կալս խաւարիս, ընդ այսս չարութեն
որ ՚ի ներքոյ երկնից ։ Վասն որոյ՝ սաղ-
մոսիւս այս · աղերսեմք, զի աղօթիւք
նոցին, ՚ի թշնամոյն պարփակեալք,
և նոցին փառացն հաղորդ լիցուք ։
Յետ սոցա զարարչականն երգեմք · որ
է՝ յիշատակ վեց օրեայ Արարչագործու-
թեանն այ ։ զոր –ա՛րկէ · յ՟ամ օր յիշա-
տակել, և նուաճ զարթուցանել զմիտս
հաճոյացելոց ։ Իբր թէ, որպ աշխարհս
էր աներևոյթ, և անպատրաստ · և խա-
ւար ՚ի վրա անդնդոց ։ Իսկ յորժամ կա-
մեցաւ այծ բարերարութեն իւրով · և

ամենակարօղ զօրութեն, զաներեւոյթն՝
երեւելի արար ։ և զանպատրաստն՝ պա
տրաստ արար ։ զխաւարն՝ լոյս փոխեաց
և զոչ գոյսն՝ 'ի գոյ ։ Ըստ այսմ օրինակի
և մեք մեղօք խաւարամած եղեալք ·
և 'ի ճշմարիտ գոյութե ոչ ինչ զի մեղա
ւորն ոչ ինչէ, և այս ։ Եւ՛ յօրժամ զա
րարչագործութեն նր լսեմք · դառնամք
յուսով առ Նա ասելով · Ամենակալ
մեծ անուն տր ։ որ յոչնչէ արարեր զմեզ
արարածքս · կարօղես՝ և զիս մեղօք ոչ
ընչացեալս՝ դարձուցանել յառաջինն
իմ էութին, քանզի զէր ինչ յայլմէ յայլ
փոխարկել, դիւրին է քեզ քան զայն՝
զոր յոչյինչէ ստեղծանես ։ Այս [illegible]
[illegible] առ տր · [illegible]
[illegible] 'ի [illegible],
[illegible] ։ Յայս միտս
'Ի կիւրակէի առաւուրն՝ յարձակման
պահոցն · բժշկութեն Ամենատրան ըն
թեռնումք ։ 'ի նշանակել, թէ ընդ մար
մնական ցաւոցս մեր բուժման՝ և զմեր
հոգևոր հիւանդութեն փարատեաց ·

(որք ծերչէն) Ըստ ասաց Դաւիթ Սաղմոսն
, ՃԲ . 3 . Որ քաւէ զմեղս քո . բժշկէ
զամ հիւանդութիւնս քո ։ Յետ կոպար
Տան սոյս , Տաչլնաօք նա աշօլնէտ տուար
տեմէ ճէրիրըրէ ծամըշ աշօլնէն . որ էր 'ի
դէմս Որդւոյ .

Աղօթ

Ես՝ վասն էր է՛ . զի զարնւագանի առ
Հոգին սբ. առնեմք .

Պատասխանի ։

Զի որպէս քն իմանալի Լուսաւո
րեալ մեզ . և զմեզ 'ի խաւարէ 'ի
լոյս էած ։ Նմանապէս որ այժմս առ
Հոգին սբ. մաղթեմք . զի գործակից
լիցի՛ ընդ փառակիցն իւր ։ Եւ ընդ ծա
գելլ զգալի լուսոյ արեգականն, ծագեսցէ
զլոյս իմանալի շնորհացն 'ի յանձինս մեր ։
Յայտէ 'էյէրտէյին օրէնոյն 'ի յերեւէ . Նոր
չէօլըրէն հանտամանըն ռուաոյան ձեւ ։
Պարձեալ յետ երկրորդի կարգի աղօ
թիցդ . սոտ յերրորդի կարգի . ՚ի փոխ

տան · որք են այսորքիկ Աղաղակեցէք ։
Ած' ած իմ ։ և Տր հովուեսցէ ։ այս
պէս իմանամք · թէ ընդ անցանելն զդ ալէ
խաւարին , է անց և իմանալի խաւարն ։
այսինքն՝ կռապաշտութին · և մեղքն ·
|| զի որ քան տղայնքն էիք · ընդ տարերբ
աշխարհիս 'ի ծառայութե կայիք · առ
կուռս անմռունչս երթայիք և գայիք
ծառայէիք այնոցիկ , որք ոչ էին 'ի բնէ
ածք · Գաղատ , դ · 2 ։ Այժմ դարձեալ
էք առ Ճշմարիտ հովիւն և տեսուչ
հոգւոց ձերոց ։ Յոհ · ծ · 4 ։ Այսու հե
տև առ նա Աղաղակեցէք ած երկիր ·
և ծառայեցէք Տեառն ուրախութբ ։
Ոլի որ եկիք 'ի հաւատսն քնի · եղանե
լոցէք 'ի փառս անվաղձան ։ Քան զի
որ Տեառն ծառայէ · ազատէ 'ի մեղաց
և որ առնէ զմեղս · ծառայ է մեղաց ։ Յոհ
ը · 34 ։ Մերձեցարուք 'ի լոյսն , զի որդիք
լուսոյ եղիջիք ։

ցայս Գլուխ՝ աշխաշխնէյէն առէ ։

Իսկ որ զկնի սորին ասի․ Ով Տր̃ ած̃ իմ ես առ քեզ առաւօտ առնեմ․ ծարաւե-ցաւ առ քեզ հոգի իմ։ ‖ Սղմս այս՝ պատճառ ունի զկարօտութի̅ նըցն․ յոր ժամ 'ի զըսաղանաց՝ և 'ի մարմնական հեշտութեց արտաքս ելեալ սկսանի մատչել հայեցողութե̃ մտաց, յիմացումն այ̃ անդ տեսանէ զ քս̃ ընդ աջմէ հօր, և զպարս հրեշտակաց զնովաւ․ զհոգիս արդարոց կատարելոց ընդ նմա 'ի փառս անպատումս 'ի կեանս անվախճան, 'ի ցնծութիս յարադարձ։ զայս տեսեալ հաւատոյն աչօք․ ասէ․ ‖ ծարաւի՝ եմ Արդար և մեք ընդ այսոսիկ 'ի մարմնական հեշտախտութեցն՝ վերստին սթափեալք, առնեմք Առաւօտ առ Այ̃, բանամք զբերանս մր․ զի լցուսցէ զպասքումն հոգւոց մերոց։ Եւ զմ̃ յայլ ուր ասէ դաւիթ․ Բաց զբերան քո, և լցից զդա․ Սղմս․ ձ․ 10։

Եւ որ 'ի վերջ Տր̃ հովուեսցէ ասեմք․ զի Առաւօտն՝ վախճանէ զի

շնորոյն, և սկիզբն տուընջեան ամ̃ գործոց և ուղղէ գնացուած: Սյ̃՝ առաւօտորդ գտըն խնդրեմք սմին • վյ̃՝ յետոյ ասեմք Տր̃ ուղղեա՛ զգնացս մեր ՚ի ճանապարհըս խաղաղութե̃ • և այլն կարգաւ ըզկնի: և գիտելիէ • զի ը̃ փոխ է Սղմս: Սպ̃՝ տր̃ զի բազումն • որ առաջին ժամուն էր, ը̃ փոխ էր: Իսկ դարձեալ՝ վերջինս ևս՝ ը̃ փոխ է: Ն̃ առաջնոյն ասացաւ ՚ի վերոյ՝ թէ վն̃ այն է՛ ը̃ փոխ վասն ը̃ հասակի մարդոյս, և վասն ը̃ փոխման աւուրն • զայս ևս՝ ՚ի նոյն միտս իմա: Իսկ այժմս ՚ի վերջին է̃ տուն սաղմոս • (որէ՝ [illegible]) ՚ի դէմս խաչին ասեմք • և զնշան խաչին՝ հոգւոյս և մարմնոյս մերոյ պահապան խնդրեմք

Այս քան վասն արևագալին:

[illegible] • և [illegible] [illegible] • որէ՝ [illegible]

[illegible]

Զառաջին Ողորմեայն՝ առ ո՞վ ասեմք:

Պատասխանի.

Առ Հոգին սբ.

Հարց.

Վասն ի՞նչ պատճառի.

Պատասխանի.

Վասն զի՝ յորժամ սբ Առաքեալքն · յետ համբարձմանն Քրիստոսի · կային 'ի սբ վերնատունն, ակն ունելով զալստեան սբ Հոգւոյն · ըստ տէրունական խոստմանն : Եւ 'ի կատարել աւուրցն պենտեկոստէիցն · տեսին յանկարծակի՝ զի Հոգին սբ ած · էջ յերրորդ ժամուն 'ի դաս առաքելոցն : Ո՛պ ասէ աւետարանիչն Ղուկաս · 'ի գործս առաքելոցն · գլխ · բ : եղեւ յանկարծակի հնչիւն յերկնից · եկեալ իբրեւ սաստիկ հողմոյ · և ելից զամ տունն յորում նստէին : և երևեցան նոցա բաժանեալք լեզուք իբրեւ 'ի հրոյ · և նստաւ իւրա

 քանչ

քանզի իւր 'ի վեր նոցա: Եւ զի՝ • 'ի սոյն
ժամու ասի • Տէրն՝ զադամ ստեղծեալ
և զշնորհս Հոգւոյն փչմամբ նմա պար
գևեալ • յորում ժամու և կինն 'ի չա
րէն պատրեցեալ • և 'ի շնորհաց Հոգ
ւոյն Թափուր մնացեալ: և 'ի սոյն ժա
մու և Տէրն 'ի խաչին բևեռեալ • և
զաւազակն 'ի դրախտն մուծեալ: Ուստի
ուսանիմք • զի ժամ՝ ընդ ժամու կշ
ռեաց • զչար ժամն՝ ընդ բարոյն խառ
նեաց • և նովաւ զմեղս մեր բժշկեաց:
Ս ը̃ այն՝ և զհոգին մեր • յայսմ երրոր
դում ժամուս պարգևեաց • Այց՝ ճշմա
րիտ է • զի զալուստ սբ Հոգւոյն՝ յեր
րորդ ժամուն եղև: Որպէս ասէ առա
քեալն պետրոս • առ կատակօղսն • ոչ
այդպէս որպ դուք կարծէք • Թէ սք ար
բեալք իցեն • զի դեռ երեք ժամ են ա
ւուր: Գործ • բ̃ • 15: վասն այսորիկ եր
րորդ ժամու աւուրն սկսանիմք առ
Հոգին սբ աղօթել: Զի ընդ իջանել
'ի սբ վերնատունն՝ [illegible]
[illegible]

 նախ

Նախ՝ շնորհեաց նոցա մաքրութիւն
մեղաց ։ Երկրորդ՝ ետ մտաց նոցա
առատութիւն ․ զի զաստուածաշունչ գիրսն՝
առանց ուսման , և թարց ընթեռնելոյ ․
զբոլորն 'ի միտ առին ։ Երրորդ՝ զի յամենայն
տեղիս սքանչելագործութիւնս կատարէին
Մեռեալս յարուցանէին ․ Զկաղս բժշ
կէին ․ որպէս պատմէ աւետարանիչն Ղու
կաս ․ Գործոց ․ Գ ․ 6 ։ վասն առն այնո
րիկ ․ որ յորովայնէ կաղէր ծնեալ ․ յոր
ժամ մը առաքեալն պետրոս ասաց առ
նա ․ Յանուն յիսուսի քրիստոսի նազովրացւոյն ․
արի՛ և գնա՛ ․ և ընդ բարբառելն բանիս
այսմիկ ․ յարեաւ կաղն 'ի գնալ ․ գնայր
և վազէր ․ և օրհնէր զաստուած ։ ‖ Եւ այլք
բազումք սոյին նման հրաշք կատարէին
'ի ձեռս առաքելոցն ․ Որպէս և յայտ
ուր ասէ Ղուկաս ․ Գործոց ․ Ե ․ 21 ։
Եւ 'ի ձեռս առաքելոցն լինէին նշանք
և արուեստք ։ Չորրորդ՝ զի ամենայն
ազգաց լեզուս , թարց լսելոյ և ուսա
նելոյ բարբառէին ։ որպէս պատմի

դարձեալ՝ Գ· թգ՟ն· ա· 4 ։ Զայն ամե
'նեքեան Հոգով ս՟րով· և սկսան խօ
սել յայլ և յայլ լեզուս· ո՟պ և Հոգին
տայր բարբառել նոցա ։ Հինգ երորդ՝
զի ան խզելի սիրով միացան ընդ ք՟սի·
ո՟պ յայտէ· յանտանելի չարչարանացն
զորս կրէին վ՟ս անուան ք՟սի· և ո՟չ
կասէին 'ի սիրոյ ն՟ր՝ որպէս ասէ առա
քեալն· հռոմ· ը· 36 ։ Ո՞վ մեկնեսցէ
զմեզ 'ի սիրոյն ք՟սի· նեղութիւք և անձ
կութիւք· թէ վիշտք· թէ չարչարանք·
ո՟չ կարեն մեկնել զմեզ 'ի սիրոյ անտի·
որ 'ի ք՟ս 'ի տ՟ր մեր ։ Վասնզի որք 'ի ժամ
չարչարանացն ամենեքեան թողին զնա
և փախեան, Մատթէ· ի՟զ· 56 ։ և յոր
ժամ ընկալան զհոգին ս՟բ· զօրաւորք
եղեն 'ի չարչարանս· 'ի բանտս· 'ի գանս
և այլ, ‖ ։ Վեց երորդ՝ անահ· և աներ
կիւղ եղեն 'ի քարոզելն· զի համարձակ
առաջի թագաւորաց և բռնաւորաց ան
վեհեր խօսէին ։ Եւթն երորդ՝ որով հե
տև այս քան բազմապատիկ պարգևք
հեղաւ յառաքեալսն· և առաքելովքն

պար

պարգեւեցաւ մեզ հաստատացելոցս ։
Վասն որոյ՝ զառաջին Ողորմեայն՝ առ
Հոգին սբ ասեմք ։
Եւ զմիջինն՝ առ Հայր աղերսեմք ։
Իսկ զվերջինն․ դարձեալ՝ առ Որդին
միածին․ զի յորժամ խաչեցաւ էր ժամ
երրորդ ։
Վասն որոյ՝ երեք Ողորմեայքն ՚ի միա
սին յերրորդ ժամն կատարին ։ զի խա
չելն Որդւոյ․ և իջումն սրբոյ Հոգւոյն
կամօքն և հաճութբ Հօր այս եղեւ ։

Եւ յորժամ աւարտի առաւօտու երեք Ողոր
մեայն․ ապա ընթեռնումք զմարգարէ
նան․ եւ զառաքելական թուղթն․ եւ յետոյ
զաւետարանն սուրբ ։

Հարց ։

Վասն էր է՝ զի նախ զմարգարէիցն՝ և
զառաքելոց տառսն ընթեռնումք․ և
ապա զաւետարանն ։

Պատասխանի ։

Վասն զի՝ Մարգարէքն նախաձայնեալ
գուշակեցին զգալուստ Քրիստոսին . և
ստուերաբար գրեցին ։ Իսկ աստանօր
'ի ձեռն մեր Առաքելոցն ծանուցաւ
մեզ ։ Վա այսօրէն յառաջ զօրէնս նոյն
ընթեռնումք . և յետոյ զԱւետարանն
Իսկ ապա ասեմք զՀաւատամքն . զի
խնկապէս , և աներկբայելի . 'ի Հոգոյն
Սրբոյ՝ է՝ շնորհեալ Խոստովանութիւն ուղ
ղափառ հաւատոյ , 'ի ձեռն սրբոյն
Աթանասի Հայրապետին ։ Զպատմու
թիւն սորա եթէ կամիք լսել . թէ
ինչ տուաւ Սեյս . լուսապատճառ զա
ճանութիւնս այս քերթուածս վիպասանու
թեան զոր 'ի Սբ ծաղաղն Նիկիոյ եղև .
մանոյ գիտասցիք . և անդրդուելի հաս
տատուն լերուք 'ի հաւատս ուղղա
փառս ։

Իսկ համառօտ բանն այն որ զինի Հա
ւատամքին ասացադրոյն ասէ . որէ
այս ։

Իսկ մեք փառաւորեսցուք որ յառաջ քան
զյաւիտեանս . երկիրպագանելով . սրբոյ

Յերրորդութեան · և Գոհութեան · Հօր՝ և Որդւոյ՝ և Հոգւոյն սրբոյ · այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից ԱՄԷՆ ։

Այս դաւանութիւնն է Սրբոյն Գրիգորի Մերոյ Լուսաւորչին · զի յորժամ ետես զՀաւատամքն, ընդ նմին կարգեաց և զայս · առ ՚ի հաստատութիւն հաւատոյս և ՚ի կնիք ուղղափառութեան ։ Յետ այսորիկ ասէ Հայր մերն · և աղօթէն · և այլս աղօթէ ·

Հարց ։

Ո՞րն է որ նախ զմարգարէս, ապա զառաքեալս, ապա զաւետարանն, և ապա զՀաւատամքն ընթեռնու եկեղեցին

Պատասխանի ։

Ասեմք նախ՝ թէ մարգարէքն էին յառաջասաց՝ պատմեցին զմարգարէութիւն բանին և զփրկութիւն մարդկան ։

Իսկ առաքեալքն էին ականատեսք վկայեցին ։ Եւ յառաջ ասեն՝ քան

զվկայսն ։

Պատճառ՝ մարգարէքն ՚ի հեռաւոր տեսլեն . և առաքեալքն մերձ , ընդ բանն մարմնացեալ ։ Վասն այն և տեղեաց փոխեմք . զմարգարէսն ՚ի մէջ եկեղեցւոյն , և զառաքեալսն մերձ բեմին ընթեռնումք ։ Պատճառ՝ մարգարէքն սերմանեցին . և առաքեալքն հնձեցին ։ Պատճառ՝ մարգարէքն ասացին . և առաքեալքն կատարեցին ,

Պատճառ՝ նախ զօրինակն . և ապա՝ զճշմարտութիւն ուսանիմք աստ , և ապա՝ անդ անընդմիջաբար ընթեռնանի աւետարանն ՚ի վերայ բեմին . (զի եղիցին ամենքն ուսեալք յԱստուծոյ ասէ ։)

Հարց ։

Զինչ է՝ յաւետարանին Օրթին . և մոմվառելն . և բուրվառ շարժելն ։

Պատասխանի ։

՚Ի խորհուրդ օրինացն . յորժամ էջ տէր ՚ի սինա , փող և որոտ , հուր և

 ծո

ծուխ, եղեն և այլն ։ Ո՜վ մովսէսի՜ խօսեցա՜ զօրէնս ։ Նոյնպէս և աստ փոխանակ որոտման, Ո՛րթի՜ բարձրաձայն որէ՛ յառաջ մատիք ։ Ո՜վ ժողովուրդն գնաց մերձ ՚ի լեառնն, և մեզ պարտէ յոտին կալ, և յառաջ գնալ, և լսել ։ Ո՜վ ձայն բուրվառին՝ ոչ փողքն ։ Ո՜վ զամբարն՝ վառեալ հուրն ։ Ո՜վ խունկն ծուխն ։ Ո՜վ գրկականն, և բեմն՝ լեառն սինա ․ անմատոյց բազմաց ։ Ընթերցող սարգաւագն, որէ՛ հրեշտակ միջ նորա ։ կամ մովսէս՝ որ պատմեաց զօրէնսն այ ․ ոչ ասէր ժողովուրդն, (խօսեսցի՛ ընդ մեզ մովսէս ․ և մի՛ ած ։) Զայս միտս սարկաւագն նախ՝ առաջի քահանային ընթեռնու իւր ՚ի նմանէ ուսեալ ․ և ապա դառնայ առ ժողովուրդն

Հոյց ։

Զի՞նչ է ալէլուն նախ քան զաւետարանն ։

Պատասխանի ․

Ալէլուն՝ է հրեշտակացն երգ. որք ա͞
ձեռաձորք եղեն գալստեան բանին ։
Դարձեալ՝ եբրայեցի լեզուն. (ալ,)
աստ թէ՝ դայ յայտնեցի ։ (էլ,) ա͞ծ.
(ուիայ,) օրհնեցէք և գովեցէք զկեն
դանին ա͞ծ։

Հարց ։

Զի՞նչ է յայլ լեզուաց Ովսաննայ .
Պաօսխուամէ . և այլն։

Պատասխանի ։

Ովսաննայ՝ ՚ի յեբրայեցւոցն է. ՚ի մերս
փրկութիւն լսի ։ և Պաօսխուամէն՝ յունացէ. որ է՝ ՚ի վերնայեցէք ։ Օթէօսն՝
ա͞ծ թարգմանի ։ Նշանակութի է դ͞ պղգրոյն ՚ի վ͞ր խաչին ։ Եբրայեցւոց. Յունաց . և Դաղմագացոց ։
Մ͞ծ՝ ՚ի պատարագն յիշատակի եբրա
յեցւոց և յունացն ։ որէ՝ Պաօսխուամէն
և ալէլուիայն։
Ե՞ փոխանակ դաղմատին՝ է՛ իւրաքան
չիւր լեզու որ պատարագէ ։

Րայլ և թ. ՟որ ողորմեայն 'ի պատարագն և օրն ՟գ. սրբեանն , 'ի խորհուրդ թ դասուց վերնական , յերիս երրեակս որոշեալ ։

ՙՆմանապէս՝ և քշոցն . վեցթևեանն սերովբէքն ։ Որ և մովսէս նկարեաց զքերովբէսն հովանի ունել 'ի վր՟ քաւութե՟ն

Հարց ։

Զի՞նչ քուրվառն խորհուրդ ։

Պատասխանի ։

Բաղում ինչէ ։

ՙՆախ՝ որպէս ասեն ոմանք . Բուրվառն նշանակէ զմարդկութի՟ն ք՟սի ։ և Հուրն՝ զա՟ծութի՟ն ։ Ծխուռն՝ զբուրումն հոգ՟ոյն ս՟րյ ։ Երեք չուանքն՝ զ՟գ . գոյացութի՟ն ։ Ա երին ազդյցն՝ զմիութին ։ Իշ՟ զանկակքն՝ զառաքեալսն ։ Րայլ և պատկերք քարոզչացն են սարկաւագունք

Պարձեալ՝ բուրվառն՝ է կոյսն մարիամ և հուր՝ ա՟ծութի՟ն 'ինմա բնակեալ ։

իակ խունկն մերձեալ 'ի հուրն՝ և զհոտն բուրեալ 'է՛ մարմինն միաւորեալ ընդ բանին. և զհոտ անոյշ բուրեալ աշխարհի ։ Երեք չուանն՝ նուակի պատուէն նորա ։ Որէ՝ կոյս. և մայր՝, և ծնօղ Աստուծոյ ։ Որ ընդ ոլորտս հնչեցան առաքելոցն քարոզութիւն ։

Դարձեալ՝ սիրտք մեր են բուրվառք և աղօթքն՝ խունկ . և հուրն՝ ջերմ սէրն նիւթ բուրվառին, Ոսկին է հաւատքն 'ի մեզ, Արծաթ՝ մաքուր վարքն ։ Պղինձ՝ հնչօղ ձայն 'ի յերգս Աստուծոյ պարապեալ ։ Եւ երկաթ՝ բանն. որ կոտորէ զախտս ստորադասի ։ Երեք չուանն յեռեալ 'ի միմեանս մակադարձապէս, 'ի շնչոյ. մարմնոյ, և հոգւոյ խառնումն ։ Վերին ադոյցն՝ իմացականն հոգի ։ Եւ ներքին կառոյցն՝ մարմնոյս բնութիւն ։ Ըմբռնելիքն՝ 'ի վերին ծայրքն է՛ յիշողականն 'ի մեզ ։ Եւ բոլորն՝ ըղկատարեալ ընթացս մեր առ Աստուած ուղղեալ ։ Զոր առեալ 'ի ձեռս միշտ մատուցանեմք Աստուծոյ ։

Դարձեալ՝ նշանակէ զբոլոր արարածս Ջերկնիս · և զերկիր · և այլն՝ որպէս ասացաւ։

Քանզի ձեռն տալոյ խնամոյ շնորհուրդ երեկոյին ժամու ։

Հարց ։

Վասն էր յամ աւուր Երեկոյի ժամու · Խոնարհեցոյ և Ապրեցո ասեմք։

Պատասխանի ։

՚Յերեկոյի ժամու աղօթքն , խորհուրդ ունի թաղմանն Քրիստոսի · զոր Յովսէփ իջոյց ՚ի խաչէն՝ և եդ ՚ի նոր գերեզմանի ։ Մատթէի · ի՟է · 60 ։ Ա ։ Եւ զի՝ Թաղումն Քրիստոսի · և այլ տնօրէնութիւնքն , վասն յանցանացն ՚Նախաստեղծից եղև ։ զի ընդ երեկս ՚ի դրախտէն արտաքսեցան ։ և Թաղումն Քրիստոսի ՚ի երեկս եղև ։ Վասն որոյ՝ կարգեալ աշօրհեա աղօթէից ՚ի խորհուրդ Թաղմանն · երեկոյին ժամուն կատարեն ։

Իսկ խաղաղականն է ընդ սոյն կարգեալ · զի ՚ի սոյն ժամու բանական հոգին տ՟ն էջ ՚ի դժոխս , և խաղաղութիւն առաւ հոգւոյն ։

Ո՜ խոնարհեցոն յայս միտս ասէ ։ քանզի Բժիշկք յորժամ գնան առ հիւանդսն · հիւանդքն կամին պատմել զցաւս իւրեանց։ սակայն՝ ախտ ցաւոյն նուաղեցուցեալ է զհիւանդին ձայնն՝ · և Բժիշկն ոչ կարելով իմանալ · զականջ իւր առ ընթեր խոնարհեցանէ մերձ 'ի բերան հիւանդին · ապա թէ կարէ իմանալ զորպիսութիւն ցաւոցն ։ և յետոյ տայ զպատշաճաւոր դեղն ։ Այսպէս մարգարէն դաւիթ 'ի դիմաց Աստուծոյ ասէ · Սղմսի · ձէ · ա · 'ի միջ հոգևոր հիւանդութեան առ Տէր աղերսէ · թէ Խոնարհեցո Տէր զունկն քո՝ և լուր ինձ ։ զոր լուաւ և եկն · և եդ 'ի վր վիրացն դեղ առողջարար և բժշկեաց 'ի հիւանդութենէ և 'ի հարուածոցն չարեաց ։ Զստուգութիւն իրագործութեանս յայսմպէս ուսուցանէ մեզ Տէր ունակական առակն զոր ասէ · վասն առն այնորիկ · որ իջանէր յերուսաղեմէ յերիքով · Ղուկաս · ժ · 30։ զոր և դաւիթ ադամամբ Հոգւոյն կանխաւ ծանոյց ա

ռելով, Սղմոս, ՃԶ. 20: Առաքեաց
զբան իւր, և բժշկեաց զնոսա. և փըր
կեաց զնոսա յապականութենէ իւրեանց:
Եսայի ասէ, ԾԳ. 12: Նա՛ զհիւանդ
ութիւնս մեր վերացոյց. և զցաւս մեր
եբարձ: Նա՛ է քաւութիւն մեր հաւատացելո
ցս [illegible], ըստ [illegible] ասէ
Պսաղմ., ՁԵ. 13: Մեծ եղև 'ի վերայ իմ
ողորմութիւն քո, և փրկեցեր զանձն իմ 'ի դժ
ոխոց ներքնոց: Զայս 'ի հոշմանէ Աստուծոյ
իմանամք:

Իսկ զՍպրեցոն՝ 'ի դիմաց Եսայի ա
սէ եկեղեցի. վասն պատրելոյն 'ի չա
րէն: զի յորժամ հարցանէր Տէրն վասն
ճաշակման պտղոյն, նա՛ զօձն պատճա
ռեաց: Այսպէս, աղամ զկինն պատճա
ռելով, և կինն զօձն պատճառելով,
կամեցան արդարանալ. սակայն՝ դատա
պարտեալ դատան: Ծննդ. Գ. 14: որպէս
ասէ. Սղմոս. ՃԽ. 4. Պատճառելով
զպատճառս մեղաց ընդ մարդս որք գոր
ծեն զանօրէնութիւն. և ո՛չ եղեց կցորդ
ընտրելոց նոցա:

Ըստ Քննութեան բանիս․ շքոյլին հարց․ և ուսանիր ։

Յետ այսորիկ Մելքիսեդեկին ասեմք․ 'ի խորհուրդ առաջաւորութեան հացին ։

Պատուելի է՝ ․ զի 'ի տաճարին Ահարոնին, յամ աւուր, մի յառաւօտուն, և մի յերեկոյին․ հաց և գառն․ և չորրորդ մասն գորովի գինւոյ զենէին 'ի սեղանին երեսաց Տեառն առաջի ։ Թուոց․ իը․ ։ Իսկ Նորս եկեղեցի․ որ փոխեաց զմարմնաւորն 'ի հոգևորն ։ փոխանակ հացին և գառինն՝ զերկու Տուն Մնե սեղանն է եդեալ, և չորրորդ մասն գորովի գինոյն՝ Աղջեցին է․ 'ի չորս մասս նաւորեալ ։ և դեռևս որ Տ Տեառն․ ուղղէ ցեն Է հարց ․ ։ Պաշտելոյ առաջաւորութեան Ահարոնայն և Փենեհեսին․ օրինակէր Մարգարէոյ և Նբեան Փրկչին ։ ‖ Եւ այն որ մի յառաւօտուն զենէին 'ի տաճարին, և մի յերեկոյն ։ 'Յերեկոյինն՝ զատտենեկ ունի խորհուրդ, և առաւօտեանն՝ ըզ հանդերձելոյն բերէ օրինակ ։

Նայեցեալ ի Նման · Որ տայ կեանս, Որ 'ի
հանդերձեալն · հաստատութեանց վայելչու-
թեանն Որդի է:

Եւ ապա Ճաշու · և Աղօթք:

Եւ յետոյ ասի ՍԻՐՈ, 'ի դէմս Որդ-
ւոյ:

Յետ սորա Համբարձին ասի · այսու-
պատճառաւ: Նախ՝ զի յառաւօտէ
մինչև յերեկոյն աշխատեալք և վաստա-
կեալք · հոգւոր կամ մարմնաւոր · զօգ-
նութիւն խնդրեմք, զի մի՛ տկարասցուք:
Երկրորդ՝ ննջելոյ ժամ հասեալէ պահ-
պանութիւն խնդրեմք:

Երրորդ՝ զի մուտէ գիշերոյն · և ելք
աւուրն: խնդրեմք, զի բոլորն, այս
ինքն՝ իդ ժամ · և ծ մասն ու կէս · պահ-
պանեալ լիցուք յաւուրն: Իսկ որ յետ
սորա · Ո՛ բնակեալն ասեմք · զայն է
մանաւանդ, զի վասն Համբարձին ասա-
ցաւ, թէ Օգնութիւն խնդրեմք վն ա-
սացեալ 'ի վերն պատճառացն: Բայց սա
կայն՝ մեզ առաջիկայ՝ յաջմէ և յահեկէ
պատերազմ · այսինքն՝ 'ի չարէ և բռւոյ

'ի

'ի Հրեշտակաց՝ և 'ի Դիւաց : և մեք
'ի մէջ երկոցունցն արգելեալք կամք :
ընդ որս, որ անձն իշխան կամօք ախոր
ժեմք, թէ առ բարին դիմեմք, Հրեշ
տակք օգնական լինին : և թէ 'ի չարն
յօժարիմք · Դիւք փոյթ յորդորեն : Զի
թէ Հրեշտակք միայն էին մեզ օգնա
կանք · մեք միշտ 'ի բարին յարակայապէս
մնայաք : և թէ միայն Դիւք էին, և
հրեշտակաց պահպանելն ոչ լինէր · մեք
ոչ մնայաք առանց վնասու : Բայց՝ յոր
ժամ յօժար կամօք դառնամք առ Այ :
Նա ասէ : Զի դու տր յոյս իմ ես :
ապա ասէ Այ · Քանզի յիս յուսացաւ
և փրկեցից զնա հովանի եղեց նմա · զի
ծանեաւ զանուն իմ : Եբր Էջ · որ ասէ ոչ
յուսացաւ յիս ես ո՛չ լքէի նմա : Իսկ յոր
ժամ ասաց · դու տր յոյս իմ ես, ես
լուայ և փրկեցի · և յետ փրկելոյն՝ ընդ
հովանեաւ իմով՝ յերկնային օթևանին
իմում հանգուցից : Եւ պէ՝ համառօտ
ասացից : Ամենայն մարդ 'ի կենաց այնոցիկ որք
չեն առաքինայ փորձութեանցն՝ և յետ յաղ

րութեան. ընդ հովանեաւ Ս՟ յերրորդային
օրհնութեան հանգչի. և այն յայտնի է ի մէկ
նութեցն. զի ի վերջն փոխի՝ տասանց տէ
րէ ի Հ՟ոգ՟ւոյն Սրբութեան եմք փրկեալ զի.

Ութ ապա սկսանի Խաղաղականն.

Հարց

Վասն էր ոչինչ Խոնարհեցոյն Խաղաղականն է կարգեալ.

Պատասխանի.

Որպէս ասաց ի վերն՝ դու տէր յոյս իմ ես. որ նոյն յուսոյն էին Հայքն դուցեալ. և յորժամ ընդ իշխանել հոգւոյն Ք՟րիստոսի ի դժոխս, խաղաղութիւն եղև հոգւոցն. Վ՟ասն այն անուն Աղօթից Խաղաղականն եդաւ, որ սկիզբն բանին ասէ, ի նեղութեան իմում անդորր արարեր. և բոլորն եօթն փոխք, առ ի մաքրութիւն փրկեցելոց հոգւոյն Ք՟րիստոսի. Զ՟որ եօթնեակ գծաւորածոյն փրկեցաւ և դարձ դառնութեան նոյն խնդրի, զի անմեղ փառաւորէ.

Յետ սորա․ Ողորմեա՛ մեզ Տէր երկու անգամ ։ Խրախուսանօք ամենախնամամբք ընդդէմ թշնամոյն ։ Թէ ած ՚ի մեր կոյս է միշտ զանցեալ մեղս մեր քաւէ ։ Եւ ապա գայցէ զմեզ պահպանէ ։ Եւ պատիժս մերոց մեղաց , ՚ի գլուխ ձեր դրդողացն քարդեալ դիւզէ ։ Ով ասէ , ընդ մեզ Տէր ած [illegible] ։

Խաչ [illegible] Մ[illegible]՝ [illegible] և Ա[illegible] [illegible] ,

Ես դիտումն սոցա մի է՝ ․ որ վա՛ պահպանութեան աղերսեմք ։

Ես ապա ասէ՛ [illegible] ։

Զի խաւարային գիշերն մերձեալ է՝ ․ հարկ է դիմել առ մնաւորեր լոյսն Ճշմարիտ ․ որ լուսաւոր առնէ զամ մարդ․ ըստ Յոհաննու․ ա․ 9 ։ զի ան գայթակղեսցի մնասցուք ։ Որպէս սորին ասէ Յոհան․ ժա․ 12 ։ որ գնայ ՚ի գիշերի գայթակղի․ զի լոյս ոչ գոյ ընդ նմա՛ ։ Նաև ՚ի տանջեան ոչ , զի զլոյս աշխարհիս

այսօրիկ տեսանէ ։ Բայց՝ ծանիր ․ զի ինքն Ք͞ս այսպէս եղեւ մեզ լոյս ․ Որ͞պ ասաց ․ Յովհաննու ․ Ը ․ Հ ։ Ես եմ լոյս աշխարհի ։ Վասն զի՝ մարմնական կեանքս խաւարէ եւ անոսանի ․ եւ միշտ չարախնամն ընդ սա՛, կուրանայ իմանալէ Հոգւոյն ։ Իսկ Ք͞ս յայս խաւարիս մէջն՝ լոյս յայտնեցաւ ։ Որպէս ասէ աւետարանիչն Յովհաննէս, Ա ․ Հ ։ Լոյսն՝ ՚ի խաւարի ՚անդ լուսաւոր էր ։ Զի արտաքրս եհան զցանկութիւն, եւ զլոյսն մեր յայսմ աշխարհէ ։ Արդ՝ նա՛ լոյս է յերկինս ․ կեանք եւ կենդանութիւն հոգւոց, որ͞պ եւ արեգակն մարմնոց ։ Եւ զոր օրինակ ․ մարմինս այն չափ գայթակղի, որ չափ ՚ի լոյսն չհայի ։ Իսկ նայեցեալ ՚ի լոյսն՝ ճանաչէ զվիհն, եւ զհարթն, զդժուարինն, եւ զդիւրինն, եւ ապա գնայ ընդ ուղիղն ։ Այնպէս եւ հոգի ՚ի պատրանաց մեղաց այն չափ գայթակղի ․ որ չափ ՚ի Ք͞ս չհայի ։ Իսկ հայեցեալ ՚ի նա ․ տեսանէ զնա՛ ջնջեալ յաշխարհի եւ ո՛չ հաղորդեալ սմա՛, այլ ՚ի վերագոյն

կեանս նլեալ. և 'ի նոյն կեանս զմեզ կո
չեալ: և յայնժամ ճանաչէ և գիտէ, թէ
ո՞րչափ հեշտութիւնք մարմնոյ Ս. էհէ և Պօղոս
Լուսաւորչին. պարտէ հեռանալ 'ի նոցանէ
և Ք[րիստո]սի շահողօքն դնալ: և ապա յինքն
ձգեալ զաստուածայնական ճառագայթն
որ ասէ. Յովհ. Ժ. 38: ուրանալ զանձն՝
և գնալ զհետ լուսոյն: Որպէս ասէ. առա
քեալն. Փիլիպ. Գ. 13: զառ 'ի յետոյսն
մոռացեալ եմ, և յառաջադէմն նկըր
տիմ, ուշ եդեալ ընթանամ 'ի կետ կոչ
մանն վերին. 'ի Քրիստոս Յիսուս: Եւ ըստ այսմ ան
սայթաք գնալով զհետ լուսոյն. ժամա
նեն 'ի վերին Երուսաղէմ, և ոչ ընդ
ունին 'ի խաւարի: Որպէս ասաց Ք[րիստո]ս.
Յովհաննու. Ը. 12: որ գայ զկնի իմ. 'ի խա
ւարի ոչ գնասցէ: Զի զնորա՝ խնամալի
լոյսն ձգեալ. 'ի հոգեկան յանջս. կարէ
ճանաչել զթշնամին հոգւոյ, և փախ
չել 'ի գաղտնի նետից նորին:

Յաղագս միոյ ասելոյ զՔ[րիստո]ս լոյս իմ.

Եւ ապա ամբարտեմք զութ երորդ

Աղօթմն․ և սկսանիմք ինն երորդ ժամ Աղօթքն․ որք Լըկեսցեն ։

Հարց ։

Որք են ինն երորդ անգամ ժամք աղօթից

Պատասխանի ։

Որպէս ասացաք նախ․ յամուամ յա ռուր, ինն անգամ աղօթեմք․ ոչ յա ռելի, և ոչ պակաս ։ որք են այսոքիկ․ Առաջին՝ Տէր ողորմեա ։ Երկրորդ՝ Հայրն ։ Երրորդ՝ Մարմնացաւ, Չորրորդ՝ Փ Ողորմեայ․ որ է լինի՝ վեց երորդ ։ Եօթն երորդ՝ Խոստովանեցայ ։ Ութ երորդ Խաղաղականն ։ Ինն երորդ՝ Եկեսցեն ։

Զոր 'ի ժամ ննջման ասեմք ։ և առ Հայր է՝ կարգեալ աղօթս այս ։ և զնա աղաչեմք․ զի պահպանողական աջովն Միածնին, խաղաղութեամբ պահեսցէ զմեզ 'ի խաւարային գիշերիս ։ Այս՝ ինն փոխ է կարգեալ․ առ 'ի պահպանութիւն ինն ժամու Գիշերոյն ։

Եւ այն զի զկիսատ փոխերն կարդեալէ ընդ ճննոցն, այսէ պատճառն, զի զ՟. զ՟. ժամ առաւ՛ելու գիշերն, և երբեմն պակասի։ որ յաւ՛ելու ՚ի տիւ՛ն՝ և դարձեալ պակասի ՚ի տուէ. և յաւ՛ելու ՚ի գիշերն

Այս Մոօխա այս խան փոխ նուրհեյեալէ. Ն ՚ի Բողըր՝ Իւ՟. ժամու նեան՝ պահպանուբեան ինդրեմ։

Իսկ այն՝ թէ Պաւրող, և թէ Նադօլթք. որ կարդած ասի. դիտուան սմին մի, և նոյն է։

Յորդորակ արթնացեալ հոգեւորաց վասն
ընթերցողաց ։

Զարթիցուք այսու հետեւ մեք եւ զպատմուճանս հոգոց մերոց մաքրեսցուք ։ Լուսացեալ զմիտս 'ի խղճէ չարեաց ․ զի արժանապէս կացցուք առաջի Տեառն մերոյ, եւ գտցուք զողորմութեն շնորհս, 'ի դէպ ժամանակի ։ || Զի մի նմանեսցիմք պղերգացելոցն այնոցիկ ․ զոր մարգարէն դաւիթ ասէ Ամոսի ․ հէ ․ 4 ․ Ննջեցին զքունս իւրեանց, եւ ինչ ոչ գտին ։ Այլ՝ նախանձաւորք լերուք առաքինութեանց մեր ․ որք յամ ժամ 'ի նեղութիս, 'ի վիշտս, եւ 'ի տառապանս գոլով, ոչ դադարէին յաղօթելոյ, այլ՝ 'ի տուէ, եւ 'ի գիշերի անխոնջ հսկէին ։ Նոյն մեք 'ի խաղաղութեան եւ 'ի յանդորրութեան գոլով ․ 'ի հարկաւոր Աղօթիցն եւս՝ հեղգացեալ ․ գտանիմք ։ Տեառն զի՝ ընտրեալքն, որք միշտ առ այս պարապէին ․ նիրհեին առ նոսա ,

քան զարթնուլն դժուարագոյն էր ։ Իսկ
արթնութիւն՝ քան զքուն սիրելի էր ։
Մեք յայսմհետէ յամին վերջացեալք · ներ-
հակառակ վարիմք ։ Զննջել՝ նախամե-
ծար առնեմք · քան զարթնութիւն ։ քան
զի՝ յորժամ ննջեմք անզգայաբար , ոչ
զննելով 'ի միտ · Պարծեալ՝ զյառնելն և
զԱղօթելն ։ Իսկ թէ արթուն լի-
նիմք՝ ըստ որս աղջամորականս մտաբե-
րեմք · ընդհանուրն մոռացեալ զկէսն որ 'ի
ներքոյ ոտից մերոց դիտէ կլանել զմեզ ։
և վասն սակաւ ինչ մեղուի բերանս
բաց դեգերեալ կամք ։ Ոչ թէ միայն
այս , այլ և աղտեղի խորհրդով տարա-
բերեալ ծփիմք , որք են մթացուցիչք
լուսաւոր մտաց · և նսեմացուցիչք մաք-
րական հոգւոց ։ որ այսպիսի արթնութիւն
եղկելի կայլուքէ ։ Զի որ յար 'ի չարն
հսկէ · լաւագոյն էր նմա լոկ ննջելն ,
քան այսպիսի արթնութեամբ զքանակաւն
մտաց՝ յանբանութիւն փոխարկելն ։ Այլ
պարտ է՝ նախանձաւոր լինել 'ի բարիս
և ուղղութեամբ զանձինս մեր զարթու-

ցանել․ և յեկեղեցին ընթանալ, ՚ի ժա
մու աղօթից, և մի հեղձուցանօղ հո
գօք ծանկանօք պատաղիլ․ Այլ՝ անգէտաղ
և անձանձրոյթ խորհրդով կալ առաջի
Այ՟․ ՚ի շահ անձանց, և ՚ի յօգուտ տե
սողաց․ Եւ մի՛ պատճառել զհոգս մա
րմնականաց․ զի յուլից և ծուլից փա
կեալ է՛ դուռն արքայու՟թե երկնից․ Արիա
սցուք աղաչեմ և փութասցուք զի եթէ
ո՛չ կարասցուք այնպէս կատարել զհրա
մանս Տեառն որ ասէ․ պարտէ յամ
ժամ կալ յաղօթս․ և մի՛ ձանձրանալ․
Գոնեա՛ ՚ի հարկաւորացն մի՛ վրիպես
ցուք․ և ստանից Աղօթից զօրն զմօք
մի՛ անցուսցուք․ այլ՝ ժրաջանու՟թ հաս
տատուն կացցուք․ զի և հանդերձեալ
քարեացն՝ անճառ և անպատում ուրա
խու՟թեանցն՝ հասանել կարասցուք։
Շնորհօք և մարդասիրու՟թ Տն՟ մերոյ
և Փրկչին Յսի Քսի․ որում վայելէ
փառք իշխանու՟թի և պատիւ, այժմ և
մի՛շտ և յաւիտեանս յաւիտենից
ԱՄԷՆ։

Ցանկ գլխոց Աշօթեց որ եղան տաղ ։

Առաւօտէ քո զի նախ քան զգայն 26·
Առաջին կրգ աղօթից՝ որէ տր զի բգ 11·
Ապրեցոն՝ ի դիմաց և այլ աւէ եկղեի 50·
Աւէլունէ հրեշտակաց երգ 45·
Բուռվարին խորհուրդն ցուցանէ 46·
Գործել դիտելէ՝ զի հասարակ աղօթից 8·
Գլխումն սղմն է յաղթութեն թշնեց 27·
Եւ ապա ասեմք զհաւատամքն 41·
Եւ որ՝ ի վերջ տր հովուեացէ ասեք 34·
Եկեսցէին խորհուրդն 58·
Եւ այն որ զի գլխատ փոխերն 59·
Զաւաջին ողորմեայն առ ով աւէ 36·
Զի ալելու այն գովեցէք զտր թորդի 18·
Զի ով քո խմանալի աւուօտ եղև 32·
Զհարցն համդրձ իւր կաթլ աղօթց 19·
Զծացուցէն տբ կոյսն մարիամ՝ 21·
Զինչէ յաւետրին օրթիան և մոմն 43·
Որ վն արարածք տմ ալբին օրհնել 3·
Թէ քանի՛ անգմ աղօթեմք յուռուրն 1·
Իսկ որ յետ քարոզին և աղօթից զե 27·
Իսկ մարտիրոսաց տօնի · Ճ · տր ողոր 15·

Նաև յորժամ աղօթեք յայտնի լինի թէ 5.
Նաև այն որ տերունական տօնից առ 14.
Նաև որ յատուկ մեր հայկական ազգ է 7.
Նաև մեք փառաւորեցուք որ յառ. 41.
Նոյն անգամ աղօթս կատարեմք 2.
Նուղարկերից առեւտր՞նքն չորեքին 22.
Մանկունք զանմեղան նշանակէ և այլ 27.
Մեսեդին ասեմք 'ի խորհուրդ առ. 51.
Յերեկոյին ժամու աղօթքն խորհ 48.
Յետ խոնարհեցոյին խաղաղականէ 54.
Յորդորական զմեզ արխացունէ 59.
Նախ շնորհեաց նոյ զմաքրութն մեղաց 38.
Շնորհեա մեզ տէր եղանակեմք 55.
Ողորմելոյն ապաշխարութենէ, 25.
Ովսաննայ 'ի յեբրայեցւոցնէ 'ի մերս 45.
Որ քանէ կարգ աղօթից գիշերոյին 9.
Սաղմոսն որ 'ի թաղումն ննջեցելոց 29.
Սէ տծն 'ի դէմս որդւոյ ասի 52.
Սր զի մարգարէքն նախաձայնեալ 41.
Սր էր երեք և ոչ աւելի կամ պակաս 10.
Տր լոյս խմի մեկնութին և այլն 55.
Յօղեա տր զցօղ բարերար ողորմոէ 20.

Յիշատակարան մատենիս ։

Փառք պատիւ և գոհութիւն ամենասուրբ երրորդութեանն հօր և որդւոյ և հոգւոյն սրբոյ ։ Որ իւրով առատ ողորմութեամբն եւ կարողութեամբ անարժանութեան մերում , տուեալ և 'ի յանգ հանել զհոգեշահ գրքուկս զայս 'ի փառս իւրոյ մեծի բարերարութեան. և 'ի յօգուտ մանկանց եկեղեցւոյ ։ Որում գոհութիւն և երկրպագութիւն անպակաս յաւիտեանս ամէն ։

Եւ այս ինչ յայտ լիցի սիրելեացդ մերոց , զի զայս համառօտ ժամակարգութեան մեկնութիս . գտաք 'ի հին գրեանս մեր , որ ժողովեցեալ էր յումեմնէ բանասէր գիտնականէ , բայց անուն մեկնողին և ժողովողին' ոչ գոյր գրեալ 'ի մակագրին , սակս որոյ ոչ կարացաք խմանալ զայն հաստատեալ , սակայն բանն և մեկնութիւն' յոյժ ազնիւ և գեղեցիկ էր ։ յաղագս այսորիկ հարկ եղև մեզ առաքել զսա' ռա.

Սրբազան հայրն մեր․ և պատրիարգն կոստանդնուպօլսոյ Տեառն Յակոբայ ա̃ծաբան վարդապետին, զի տեսցէ և սրբագրեսցէ զայս հոգեշահ մատեանս ։

և նա՛ տեսեալ և սրբագրեալ՝ կրկին դարձոյց զսա՛ առ մեզ, և հրամանն ետ մեղապարտիս, տպագրել զսա՛ և ՚ի լոյս ածել՝ ՚ի վայելումն ա̃ծասէր անձանց ։ Իսկ եթէ գտցի սխալանս ինչ ՚ի սմա՛ ․ աղաչեմ ներել զայն վասն ա̃յ, զի ոչէ ՚ի կամաց մերոց՝ այլ ՚ի մոռացմանէ և անտեսութենէ է ։ Իսկ դարձեալ միայնակէի և առանց օգնականի ։ Ս̃ որոյ երես անկեալ աղաչեմ զմաքրափայլ անձինդ որք ընթերցմամբ սմին պատահիք ․ յիշել զմեղապարտս հանդերձ ծնըն ջեցելովք և համայն ընտանեօք և դուք

յիշ

յիշեալ լիջիք 'ի քո՛ւմ փրկչին մերում · որ է
օրհնեալ ընդ հօր և Ս՟Հ հոգւոյն յաւ՛
իտեանս յաւիտենից ամէն ։

Այս եղև աւարտն համառօտ մեկնու
թեանս, 'ի թուին հայոց ռ՟ մ՟ը՟ · և
հոգտեմբերի · ի՟է՟ · 'ի ժողահայաց քա
ղաքս իզմիր · 'ի տպարանի Մ՟ահտեսի
Մ՟արկոսի որ է ապուչեղցի աղատենց
Մ՟ահտեսի Մարգսի թոռն · որ մակ ա
նուամբ քելէշ կոչի ։

Նաև՝ յիշեցէք զգործարանիս մրահար
խոյեցի կարապետ որդի Մ՟ահտեսի
Իգնատիոսին · Իսկ՝ դուք որք յիշէքդ
յիշեալք՝ լիջիք 'ի քո՛ւմ ո՛յ մերում
ամէն ։

(Վ Ե Ր Ջ ։)

Մաղթանք նոյնոյն.

Ո ի յորժամ հրաման էառ Նոյ յԱյ
կառուցանել զտապանն. զի վասն մարդ-
կան ջրհեղեղէր գալոց 'ի վՐ աշխարհի
և Նոյ կատարեաց 'ի հարիւր ամն զքո
վանդակ տապանն ըստ հրամանին Այ:
Եւ յորժամ կամէր ժողովել զկենդա-
նիսըն Այ, առեալ փայտէ ժամահար հըն
չեցոյց. և յորժամ առ նա՛ եկին կենդա-
նիքն՝ գազանք և անասունք և սողունք
և առեալ 'ի մքոցն եօթն եօթն. և յան
մքոցն երկու երկու. եմոյծ 'ի տապանն
և ապրեցան 'ի ջուրց հեղեղէ:
Նմանապէս և այժմ եկեղեցի քո՝ է
տապան՝, ի մէջ ծովու աշխարհի. և 'ի
հնչել ժամահարին ժողովիմք յեկեղեցիս
մեք և ամ մեք. մեղաւորքս և արդարք,
և ապրիմք 'ի ջրհեղեղէ մեղացն:
Եւ դարձեալ որպէս արար Մովսէս կըր-
կին փողս. և ժողովուն ամն 'ի չու-
ելն և յիջանելն հնչեցուցանէին զփողսն
Նմանապէս և մեք 'ի ձեռն հնչման զան

կակին չուեմք յեկեղեցիս՝ որէ անա
պատ 'ի չարեաց, և անդ դադարիմք մեր
մնով և զաղօթս մատուցանեմք ։ Եւ ով
ոտիւք յեկեղեցիս ընթանամք, նոյնպէս
մտօք յերկինս ելանեմք առ յոյսն մեր,
և յառաջնորդն քս զաղօթս մեր նուիր
ելով, և անդ դադարիմք որ անապատէ
'ի չարեաց և տեղիք սբոց և հրեշտա
կաց և այլն ։ ||

Եւ դարձեալ՝ օրինակէ հնչումն զան
կակացձայնին փողոյն 'ի վերջնումն
գիշերին, յորժամ փողն գոչէ զարթի
էլք ։ ամ մեռեալք առ հասարակ յարի
ցեն ։, և ընթանան առ հասարակ 'ի դա
տաստան առաջի քի ։ Նոյնպէս հնչումն
ժամահարին և զանկակին, ընդ ոստուց
եալ զարթուցանէ զմեզ 'ի քնոյ և յալ
զղաղմանց, և 'ի խորհուրդ յարութեն
յառնեմք և ընթանամք առ հասարակ
յեկեղեցին ։ և անկանիմք առաջի քսի
դատապարտելով զմեզ, զմեղս մեր յիշա
տակեմք, և զողորմութի 'ի քսէ խնդր
եմք մեծաւ հառաչանօք ։

(ԱՒԱՐՏ ։)